งานพระราชทานเพลิงศพ

นายจำเพาะ ประมวลรัตน์

ณ. วัดประยูรวงศาวาส

วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๐

เจ้าภาพ ขอกราบขอบพระคุณ แด่ทุก ๆ ท่าน ที่กรุณามาเป็นเกียรติในงานพระราชทานเพลิงศพนี้

หากการรับรอง หรือมีสิ่งใด ขาดตกบกพร่อง และไม่เรียบร้อยด้วยประการใด ๆ ขอได้โปรดประทานอภัยด้วย.

คำขอบคุณ

ขอกราบขอบพระคุณท่านหัวหน้ากอง และข้าราชการกรมสรรพ-สามิต ตลอดจนเพื่อน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕ ที่ได้ร่วมเป็นเจ้าภาพในวันสวดอภิธรรม

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ สุเอ็ด คชเสนี อาจารย์ ธีระ นิ่มศิลา และอาจารย์ ประภาร ยงใจยุทธ และพยาบาลทุกท่านที่ตึก ๗๒ ปี ชั้น ๕ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือรักษาพยาบาล คุณจำเพาะ มาตลอดเวลา ๒ เดือนเต็ม การกระทำต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นที่ประทับใจอย่างสุดซึ้งไม่มีวันลืม

ขอกราบขอบพระคุณ คุณตาม คุณละออ และคุณเติม พนมวัน ณ อยุธยาที่ได้ กรุณาให้ซุบ และอาหารต่าง ๆ ซึ่งได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสุวัฒนา ในขณะที่ทรงประทับอยู่ที่ตึก ๗๒ ปี ชั้น ๕ ตลอดจนข้าราชบริพารทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง ระหว่างที่คุณจำเพาะพักรักษาตัวอยู่

สุดท้ายนี้ ดิฉันขอกราบขอบพระคุณท่านผู้บังคับบัญชา ญาติสนิทมิตรสหาย และทุก ๆ ท่านที่ได้กรุณาสละเวลา ตลอดจนกำลังกาย กำลังทรัพย์ และให้ความอบอุ่นทางใจ โดยไปมาหาสู่อยู่มิได้ขาด ในวาระอันเศร้าโศกนี้ ดิฉันรู้สึกตื้นตันใจ ระลึกถึงพระคุณทุกท่านสุดที่จะกล่าวหรือบรรยายออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรได้.

วรรณวิมล ประมวลรัตน์

อนุโมทนา

นางวรรณวิมล ประมวลรัตน์ แจ้งความประสงค์ขออนุญาตพิมพ์บทความเรื่อง "หลักพระพุทธศาสนา" เพื่อพิมพ์เป็นอนุสรณ์แก่ญาติมิตร และผู้เคารพนับถือ ในงานพระราชทานเพลิงศพนายจำเนาะ ประมวลรัตน์ ผู้สามี ในวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๐ ณ ฌาปนสถาน วัดประยุรวงศาวาส.

ได้อนุญาตให้นางวรรณวิมล ประมวลรัตน์ พิมพ์บทความเรื่อง "หลักพระพุทธศาสนา" ตามประสงค์แล้ว ด้วยเห็นว่า เป็นการให้พุทธศาสนิกชน มีโอกาสศึกษาหลักคำสอนของพระบรมศาสดาทั้งแล้ว จะได้นำไปปฏิบัติตามงดเว้นข้อที่ตรัสห้าม ทำตามข้อที่ตรัสแนะนำ ยกเสริมชีวิตของตนๆ ให้สวัสดีสถาพร สมความเคารพเลื่อมใสตามฐานะที่เป็นพุทธมามกชน.

ขอผลานิสงส์อันเกิดจากบทความเรื่อง "หลักพระพุทธศาสนา" นี้ แม้เพียงส่วนน้อย จงเป็นพลังร่วมกับทักษิณานุปทาน ที่ภรรยาและญาติมิตรได้บำเพ็ญมาแล้วตามลำดับกาล ดลบันดาลสุภสิริสวัสดิ์สัมฤทธิ์ผล อุดมมงคลจตุรพิธพรชัย แก่นายจำเนาะ ประมวลรัตน์ ตามควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพ สมเจตนาปรารภกุศลดัง ทุกประการ เทอญ.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

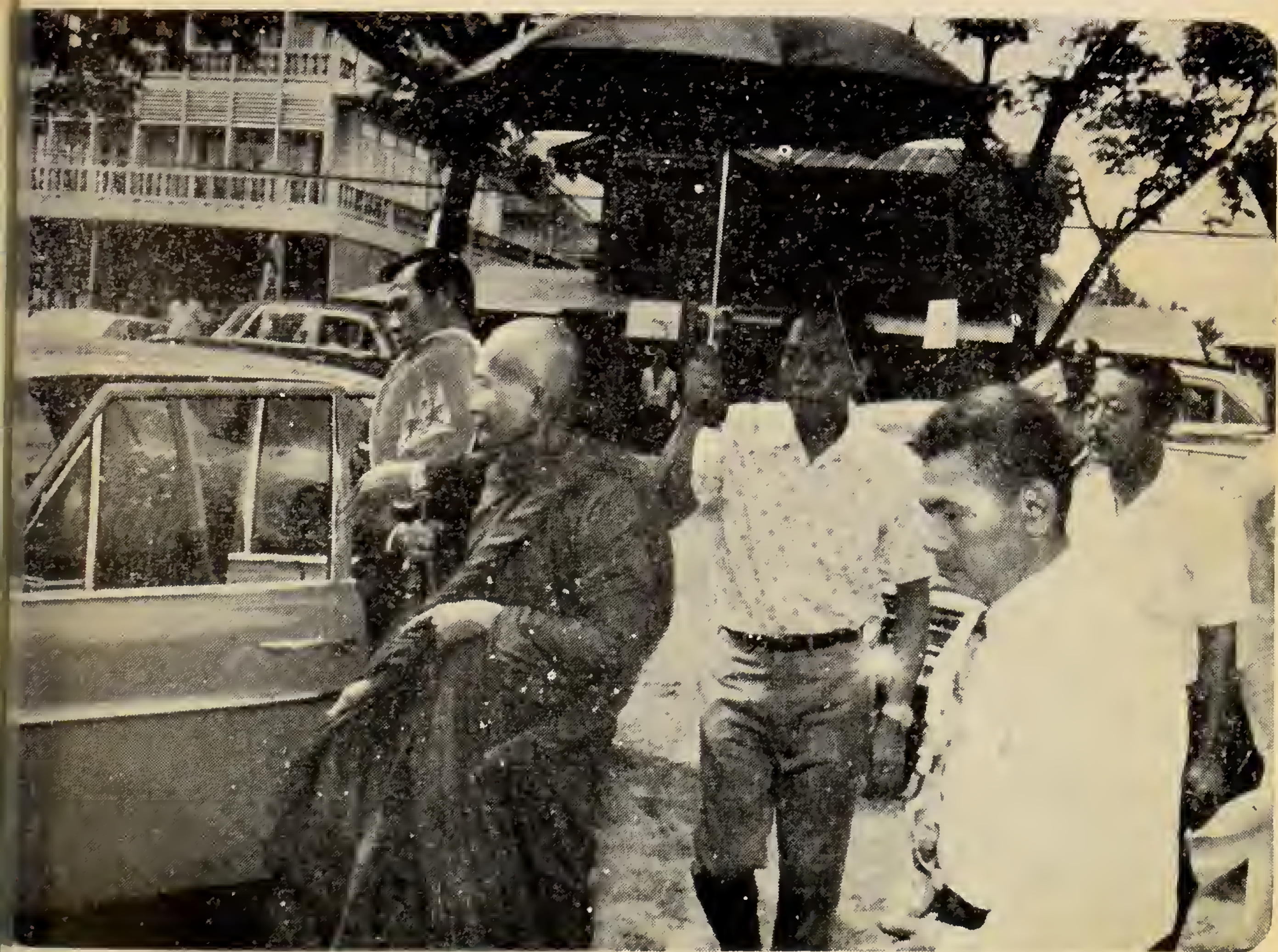
วัดราชบพิธ สถิตมหาสีมาราม

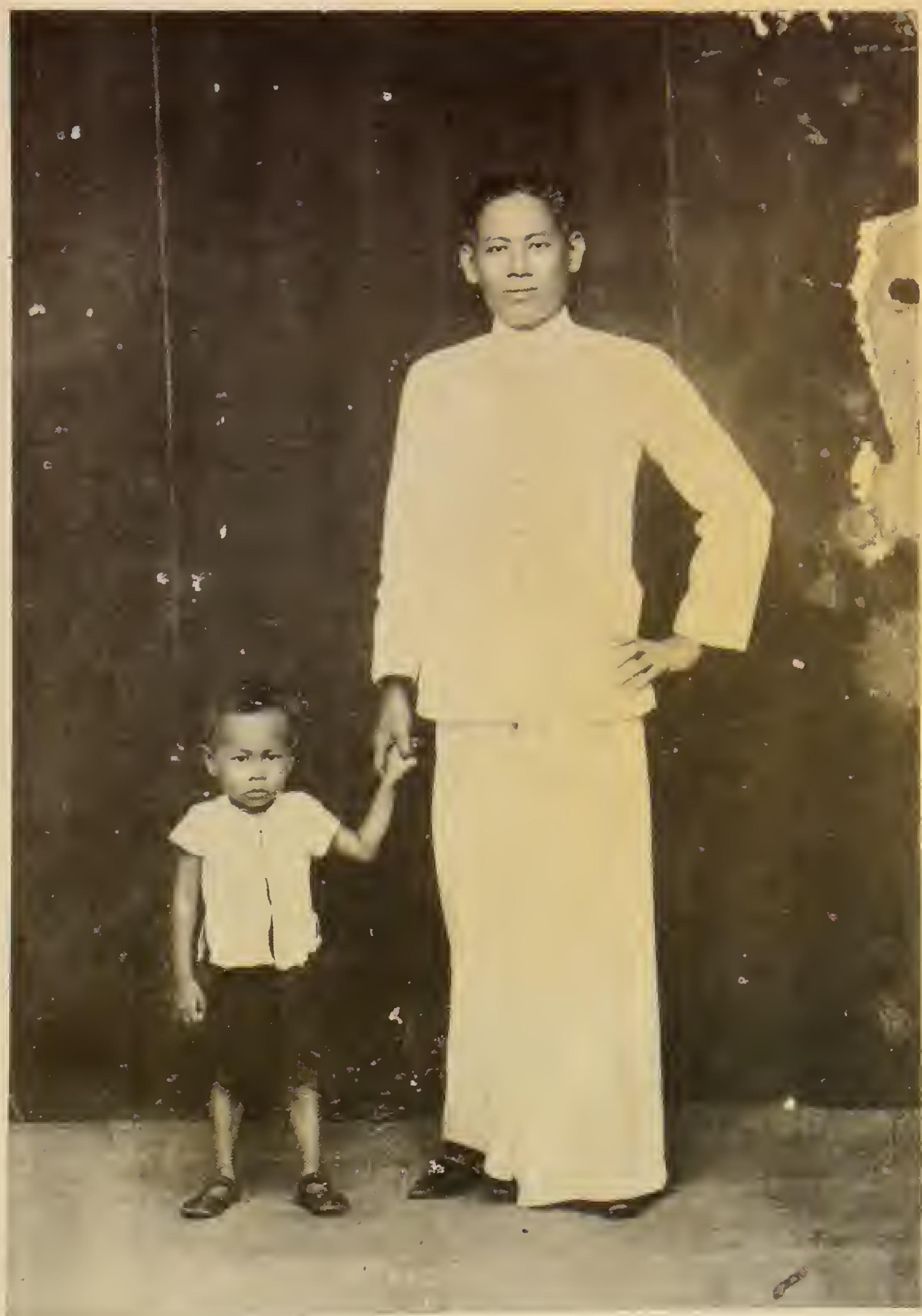
คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์

ชาตะ ๒๙ ตุลาคม ๒๔๖๙

มรณะ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๙

รับสมเด็จพระสังฆราช เสด็จบ้านพระประแดง

ภาพเมื่ออายุ ๔ ขวบ กับคุณพ่อ

เมื่อเยาว์

รวมญาติก่อนบรรจุศพ เมื่อ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๙

ประวัติ

นายจำเพาะ ประมวลรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๘ เดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘ ตรงกับวันเสาร์ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีขาล ณ บ้านข้างวัดพญาปราบปัจจามิตร ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นบุตรนายแจ้ง และนางพิม ประมวลรัตน์ มีพี่น้องร่วมกัน ๓ คน คือ

๑. พี่สาว ถึงแก่กรรม อายุ ๗ วัน

๒. พี่ชาย ถึงแก่กรรมในวันที่คลอดนั่นเอง

๓. นายจำเพาะ ประมวลรัตน์

การศึกษาขั้นต้น เริ่มเรียนที่ ร.ร. วิสุทธิกษัตรี อำเภอพระประแดง เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ ได้เข้ามาสมัครเรียนเตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕–๒๔๘๖ รุ่นเดียวกันกับ พณ ฯ ท่านนายก ธานินทร์ กรัยวิเชียร และขณะเดียวกัน ก็ไปสมัครเป็นเสมียนพนักงาน แผนกสืบสวน กองปราบกรมสรรพสามิต เรียนต่อไปจนสอบวิชากฎหมายได้ เป็นนิติศาสตร์บัณฑิต เมื่ออายุครบบวชได้ลาราชการมาอุปสมบท ที่วัดพญาปราบปัจจามิตร ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประมาณ ๑ พรรษา

ปี ๒๔๘๖ ลาไปรับราชการทหาร ๖ เดือน

ประวัติครอบครัว

ได้สมรสกับ นางสาว วรรณวิมล แก้วสุทธิ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ หลังจากได้รู้จักและทดสอบจิตใจกันมาประมาณ ๑๖ ปีกว่า มีธิดาด้วยกัน ๑ คน คือ ด.ญ. วจี ประมวลรัตน์ อายุ ๘ ปีเศษ

อิสริยาภรณ์ ที่ได้รับขณะรับราชการที่กรมสรรพสามิต

๕ ธ.ค. ๐๗ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

๕ ธ.ค. ๑๑ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก

๕ ธ.ค. ๑๗ จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

๕ ธ.ค. ๑๗ เหรียญจักรพรรดิมาลา

ตำแหน่งหน้าที่ก่อนถึงแก่กรรม ๑. กันยายน ๒๕๑๘ หัวหน้าแผนก แผนกใบอนุญาต กองการสามิต

ป่วยและถึงแก่กรรม ด้วยโรคมะเร็งที่ปอด หลังจากรับการรักษาพยาบาลอยู่ที่ ร.ร. ศิริราช เป็นเวลา ๒ เดือน กับ ๑ วัน สิริรวมอายุได้ ๕๐ ปี ๑ เดือน ๖ วัน

คำไว้อาลัย
แด่
คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์

เมื่อข้าพเจ้าได้ทราบข่าวว่า คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ ถึงแก่กรรม ข้าพเจ้ามีความรู้สึกเสียใจและเสียดายที่กรมสรรพสามิตต้องขาดข้าราชการที่ดีไปหนึ่งคน ถึงแม้ว่าข้าพเจ้าจะมีโอกาสสนทนาพบปะกับคุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ เพียงไม่กี่ครั้งก็ตามแต่เท่าที่ได้สดับตรับฟังและสังเกตดูเห็นว่าคุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ เป็นคนสุภาพเรียบร้อย และมีความสันทัดจัดเจนในหน้าที่การงานเป็นอย่างดี โอกาสที่จะก้าวหน้าและทำประโยชน์ให้แก่ทางราชการยังมีอีกมาก ฉะนั้น การที่คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ ต้องจากไปโดยไม่มีวันกลับในวัยอันไม่สมควรเช่นนี้ ย่อมยังความสลดใจและอาลัยแก่บรรดาญาติมิตร ผู้ร่วมงาน ตลอดจนผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ในบังคับบัญชาโดยทั่วกัน

ขอให้กรรมดีที่คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ ได้กระทำมาเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ จงส่งผลให้คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ จงประสพความสงบสุขในสัมปรายภพตลอดไป

(นายพิพัฒน์ โปษยานนท์)

อธิบดีกรมสรรพสามิต

ในตำแหน่งหน้าที่การงาน คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ เป็นข้าราชการที่ควรเป็นตัวอย่างได้ดีคนหนึ่ง

ในด้านมิตรสหาย คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ เป็นมิตรแท้

การจากไปของคุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ จึงยังความเศร้าสลดและเสียดายเป็นอย่างมาก

เฉลิมชัย วสีนนท์

รองอธิบดี กรมสรรพสามิต

คิดถึงคุณจำเพาะ ประมวลรัตน์

ผมกับคุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ คุ้นเคยชอบพอกันมากพอสมควร ในหน้าที่การงานนั้นได้รวมงานกันที่กองปราบปราม กองวิชาการ และกองการสุราและยาสูบ งานที่ได้รับมอบหมายไม่ว่ายากง่ายอย่างไร คุณจำเพาะ ทำได้สำเร็จรวดเร็วและถูกต้อง

เป็นผู้ที่เริ่มงานและวางระเบียบการเปรียบเทียบคดีที่กองวิชาการร่วมกับผมสมัยกรม ฯ อยู่ที่สี่พระยา เรือนไม้ชั้นสอง เป็นงานที่คุณจำเพาะภูมิใจที่ได้วางรากฐานในเริ่มแรก

ในส่วนตัวโดยที่คุณจำเพาะเป็นนักเรียน ต.ม.ธ.ก. รุ่นน้อง จึงคุ้นเคยกันยิ่งขึ้น คุณจำเพาะสูบบุหรี่ออกจะจัด และเมื่อดื่มสุราได้ที่สามารถปราศรัยภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส แถมภาษามอญได้ด้วย ซึ่งผมนั้นลืมภาษาฝรั่งเศสหมดแล้ว ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ใคร อันเป็นบุคคลิกทำให้คุณจำเพาะมีเพื่อนฝูงมากและรักคุณจำเพาะ

คุณจำเพาะเข้าโรงพยาบาล ผมไปเยี่ยมคาดว่าอีกไม่กี่วันคงออกจากโรงพยาบาล แต่เมื่อไปเยี่ยมครั้งหลัง ผมชักไม่มั่นใจเสียแล้ว

ความตายเป็นของแน่นอนที่คนเราเกิดมาแล้วต้องประสบ แต่ก็ไม่ควรประสบกับคุณจำเพาะเร็วนัก เขายังมีเวลาทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและครอบครัวมากกว่านี้อีกหลายปี

ขอให้ดวงวิญญาณของคุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ จงได้รับความสุขสงบในสุขคติสัมปรายภพทุกประการ.

เสน่ห์ โพธิปฐม

ผู้อำนวยการกอง กองการสุราและยาสูบ

กรมสรรพสามิต

แด่........คุณจำเพาะ

ผมรู้จักคุณจำเพาะ มานานประมาณ ๓๐ ปี ในฐานะที่เคยเป็นนักเรียนร่วมรุ่นกันมา และผมสนิทสนมกับคุณจำเพาะมาประมาณ ๒ ปี เพราะได้เข้ามาทำงานในที่แห่งเดียวกัน

ด้วยเวลาเพียง ๒ ปีนี้เอง ผมได้รู้จักคุณจำเพาะอย่างแท้จริง ผมรู้ว่าคุณจำเพาะ ได้สู้ชีวิตมาโชกโชนพอดู และผมได้รู้ถึงจิตใจของคุณจำเพาะว่าเพื่อนย่อมสำคัญกว่าตนเอง ฉะนั้น คุณจำเพาะจึงมีเพื่อนฝูงมาก และใคร ๆ ก็รักและมักจะบ่นถึงอยู่เสมอ

บัดนี้ คุณจำเพาะได้จากเราไปแล้ว คุณจำเพาะหมดภาระหน้าที่อย่างสมบูรณ์แล้ว คุณจำเพาะไม่มีวันที่จะต้องเจ็บปวดทั้งร่างกายและจิตใจอีกแล้ว ยังคงเหลือก็แต่เรา ๆ ซึ่งอยู่ข้างหลัง จะต้องดิ้นรนต่อสู้กับชีวิตต่อไปอีก จะนานอีกเท่าไรก็ไม่รู้ ก็คงจนกว่าจะหมดเวรแล้วก็คงจะได้พบกับคุณจำเพาะในภพหน้า คอยอีกสักหน่อยแล้วเราจะได้พบกัน.

ม.ร.ว. อัมพรพันธ์ สุขสวัสดิ์

ผมรู้จักคุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ ครั้งแรกโดยไม่เคยเห็นหน้าพบตัวกันมาก่อนเลย ผมรู้จักคุณจำเพาะ เพราะผมเป็นกรรมการสอบเลื่อนชั้นข้าราชการจากชั้นตรีขึ้นเป็นชั้นโท เมื่อพ.ศ. ๒๕๑๕ ผมตรวจข้อสอบกองวิชาการ แต่ในการสอบความรู้เกี่ยว กับกฎหมายและหน้าที่ผู้พิสูจน์ของกลาง ผมว่าผู้ตอบคำถามคนหนึ่งลายมือสวย ตอบคำถามได้ถูกต้องชัดเจน มีความคมคายในการตอบ จึงได้ให้มีการตรวจชื่อ ปรากฏว่าผู้ตอบผู้นั้นคือ คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์

ผมได้เชิญคุณจำเพาะ มาพบในห้องทำงานของผม เมื่อกรมสรรพสามิตได้ประกาศรายชื่อผู้สอบได้แล้ว ในที่สุดคุณจำเพาะก็ได้มาร่วมงานกับผมในตำแหน่งนิติกร ประจำกองวิชาการ

กองวิชาการมีงานหลายด้าน เช่น งานช่าง (รวมงานสามิตสารด้วย) งานวิทยาศาสตร์ งานวิจัยสถิติ (ใช้ความรู้ทางเศรษฐกิจและวิจัยสถิติ) งานปรับปรุงระบบงาน งานนโยบาย และงานนิติการ

บังเอิญในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มีวิกฤติการณ์ทางภาษีสุรา บริษัทเอกชนได้ร้องเรียนกรมสรรพสามิตรทางคดี คุณจำเพาะฯ และผมได้ร่วมงานกันคร่ำเคร่งและสนุกสนาน เราได้รับปริญญาทางกฎหมายด้วยกัน แต่ไม่ได้ใช้ความรู้กฎหมายในทางต่อสู้คดีเลย เมื่อถึงคราวที่ทางการมีปัญหาทางกฎหมายเราก็ร่วมหารือ ปรึกษาและคัดค้าน สนับสนุนความคิดระหว่างกันด้วยดี งานราชการก็ดำเนินไปด้วยดีตลอดมา

ในระหว่างนี้เราได้รับประทานอาหารร่วมกัน มีความสนิทสนมกันมากขึ้น ยิ่งนานวัน คุณจำเพาะ ยิ่งน่ารักขึ้นทุกวัน

อยู่ ๆ คุณจำเพาะ ก็เข้าโรงพยาบาล ผมฟังข่าวด้วยความห่วงใยจริง ๆ ใจหายทุกคราวที่มีคนไปเยี่ยมคุณจำเพาะ มาบอกผมถึงอาการป่วยของคุณจำเพาะ ในที่สุดคุณจำเพาะ ก็หนีชีวิตซึ่งกำลังก้าวหน้าไปเสียแล้ว

คุณจำเพาะ มีเพื่อนฝูงมาก มีเพื่อนมาหาที่กรมและชวนไปรับประทานอาหารกลางวันบ่อยมาก เป็นสิ่งแสดงถึงอุปนิสัยใจคอที่ดีของคุณจำเพาะ ผมคิดถึงคุณจำเพาะมากด้วยใจจริง เมื่อใดหนอผมจึงจะมีคุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ มาร่วมงานกับผมอีก

เจริญ รัตนหารส

๑๐ มกราคม ๒๕๒๐

สิ่งเตือนใจ – จากคุณจำเพาะฯ

เขาเป็นคนร่างสูง ผิวคล้ำ มีลักษณะและสายเลือดชาวรามัญพระประแดงเต็มตัว พูดน้อยและหน้าตายเหมือน "ไอ้เสือยิ้มยาก" แต่เมื่อใดที่เขายิ้ม นั่นหมายถึงว่ากำลังมีอารมณ์ดีที่สุด หน้าเขาไม่ค่อยยิ้มก็จริง แต่ใจเขายิ้มเสมอ เสียงดังมีกังวาน ดื่มเก่งไปนิดและสูบบุหรี่จัดไปหน่อย แต่เขาก็เป็นพ่อที่ดีของลูกสาวเล็ก ๆ คนเดียว เป็นลูกคนเดียวของพ่อที่อายุแสนยืนเกือบสองเท่าของเขา เป็นมิตรที่จริงใจต่อเพื่อน เป็นสามีที่ดีของครอบครัว เพราะไม่เคยได้ยินข่าวเรื่องผู้หญิงอื่น นี่คือภาพของคุณจำเพาะจากความทรงจำของเพื่อนฝูง

บัดนี้ ร่างเขากำลังนอนเหยียดยาวอยู่บนเตียงในศิริราช ทั้งที่เพิ่งย้ายเข้ามารับตำแหน่งหัวหน้าแผนกในกอง ฯ เพียงแค่ครบเดือน เขาเป็น "ลูกหม้อ" คนหนึ่งของกรมสรรพสามิต เพราะเริ่มรับราชการในตำแหน่งที่เล็กที่สุด ชีวิตราชการเขาอาจก้าวช้ากว่าเพื่อนรุ่นเดียวไปหน่อย แต่นั่นก็เป็นเรื่องของพรหมลิขิต

เขามองดูพวกเราที่ไปเยี่ยมด้วยสายตาที่มีกังวลเล็กน้อย

"เอกซเรย์แล้ว" "หมอบอกว่าอาจไม่ใช่อย่างว่า" เขาพูดเหมือนพยายามปลอบใจตัวเอง

"ผมสูบบุหรี่ไม่เหมือนคนอื่น" เขาบ่นแกมรำพึงเสียงแหบเครือ เราใช้สายตาถามความหมายที่เขาพูด

"ผมสูบอัดเข้าปอดเต็มที่ แล้วค่อยระบายออกช้า ๆ" เป็นคำอธิบายเบา ๆ ของเขา

"สูบมาตั้งแต่อายุ ๑๒" เขาพูดเหมือนอยากตำหนิตัวเอง

พวกเราพยักหน้ารับฟังแล้วก็รำพึงถึงตัวเอง เราก็น้อยอยู่เมื่อไหร่ วันละตั้ง ๒ ซอง บางทีกลับไปบ้านวันนี้อาจจอดได้

"ผมเบื่อจังเลย นอนยังงี้มาตั้งเดือนแล้ว" เขาบ่นให้ฟังสำหรับการเยี่ยมครั้งหลัง เรามองร่างใต้แพรคลุมของเขาซึ่งดูจะบางเกินควร ลองเอามือกำหน้าขาดู คุณพระช่วย มือเรากำได้เกือบรอบ

สองเดือนพอดีสำหรับการต่อสู้กับความเบื่อหน่ายที่เขาบ่น และความทรมานที่กินอาหารไม่ได้ เขาหมดสติ โคม่า แล้วก็จากไป

เขาสบายไปแล้ว หมดเรื่องทุกข์ทรมานไปแล้ว เขาอาจไปอยู่สบายที่ "โลกอื่น" ก็ได้

นับบุหรี่ที่สูบระหว่างเขียนดู หมดไปตั้ง ๔ – ๕ มวน

"ใครใจแข็งอดได้ก็จงรีบอดเข้าเถอะ" ผมอยากบอกตัวเองและคนอื่นอย่างนี้ คุณจำเพาะ ๆ แกไปอยู่ที่อื่น เพราะเจ้านี่แน่ ๆ เจ้าเพชฌฆาตสีทองจากคลองเตย.

ถวิล ธรรมนิรันดร

ผู้ช่วยผู้อำนวยการกอง กองการสามิต

อาลัยจำเพาะ

จำเพาะกับผมสนิทกันมาตั้งแต่ครั้งเราเข้าเรียนเตรียมปริญญามหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองด้วยกันเมื่อ ๓๕ ปีที่แล้ว จำเพาะเป็นคนนิสัยดี อารมณ์ดี เปิดเผย ตลก หัวเราะง่าย จึงเป็นที่ชอบพอของเพื่อน ๆ มาก เมื่อเราออกจากโรงเรียนเตรียมแล้ว เรามักจะชุมนุมพบปะกันเป็นครั้งคราวอยู่เสมอ งานไหนมีจำเพาะไปร่วมด้วย งานนั้นจะสนุกเพิ่มขึ้น เพราะจำเพาะมีวิธีพูดวิธีล้อเลียนเพื่อนให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจได้เป็นอันมาก ซึ่งต่อไปนี้ การพบปะระหว่างเพื่อนนักเรียนเตรียม คงจะมีรสชาติไม่เหมือนเดิมทีเดียวนัก เพราะขาดคนสำคัญคือจำเพาะไป

ผมพบกับจำเพาะและครอบครัวบ่อย ๆ เพราะลูกสาวเราอยู่โรงเรียนเดียวกัน อยู่ชั้นเดียวกัน จึงพบกันตอนไปรับส่งลูกที่โรงเรียน ลูกสาวของจำเพาะเรียบร้อย และเรียนเก่งมาก สอบได้ที่ ๑ เสมอ ๆ แสดงว่าพ่อแม่อบรมดี รู้สึกว่าจำเพาะภาคภูมิใจในตัวลูกสาวมาก เสียดายที่ไม่ได้เห็นความเจริญรุ่งเรืองของลูกในอนาคต

เมื่อจำเพาะเจ็บ ผมได้ไปเยี่ยมที่โรงพยาบาลหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ จำเพาะอาการดีขึ้น บอกกับผมว่าหายเจ็บแล้วจะเลิกกินเหล้า เลิกสูบบุหรี่ และจะบวช ทำให้ผมดีใจมากและอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง แต่พญามัจจุราชไม่เปิดโอกาสให้เพื่อนของผมได้ทำความดีดังที่ตั้งใจไว้ เพื่อนผมจึงต้องจากไปเสียก่อน ทั้ง ๆ ที่ยังไม่น่าจะถึงเวลาอันสมควร

ถึงแม้จำเพาะจะไม่ได้บวชตามที่บอกกับผมไว้ จำเพาะก็คงจะได้บุญ เพราะได้แสดงเจตนาที่จะบวชไว้แล้ว ตัวผมเองนั้นโชคดีที่ได้บวช ๑ พรรษา และพึ่งสึกออกมา พระท่านก็สอนว่าบุญกุศลนั้นอุทิศให้แก่กันได้ ผมจึงขออุทิศส่วนกุศลผลบุญที่ได้บวช มาและได้เคยทำไว้ให้แก่จำเพาะ ขอให้จำเพาะจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

โสรัจ สุจริตกุล

วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๒๐

"จำเพาะ เพื่อนรัก"

ถึงแม้ว่าเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นเตรียมปริญญาฯ ซึ่งมีความสัมพันธ์สนิทสนมรักใคร่ คุณจำเพาะ ประมวลรัตน์ สักปานใด ก็ยังไม่อาจที่จะนำไปเปรียบเทียบเท่ากับความรัก ความสัมพันธ์รักใคร่ ของครอบครัวของคุณจำเพาะได้ที่มีความสงสาร ความคิดถึง ความเศร้าสลด อดที่จะกลั้นน้ำตาไว้ไม่ได้ในวาระที่ต้องล่วงลับไปก็ตาม แต่ในด้านทางจิตใจที่เพื่อนๆ อดใจหายไม่ได้ที่ยังไม่อยากให้เพื่อนรีบจาก เพราะเร็วเกินไป ทั้งๆ ที่รู้ว่าเป็นกฎธรรมดา เนื่องจากคุณจำเพาะ เป็นสุภาพบุรุษที่น่าเคารพนับถือคนหนึ่งที่ชอบพูดจาตรงไปตรงมา เสียงของคำพูดหนักแน่นเป็นกันเอง ปกติชอบฟังเพื่อนพูดมากกว่าเพราะเป็นคนเฉยๆ รักสงบ อันรสชาติของความทุกข์ทนหม่นหมองที่ทุกคนจะต้องยอมรับนี้ เป็นเครื่องเตือนใจในระหว่างที่กำลังรอคอยอยู่ สิ่งที่ประเสริฐสุด จากจิตใจเพื่อนๆ ที่คุณจำเพาะอำลาไปจากโลกมนุษย์นั้น ในนามของเพื่อน เตรียมปริญญา รุ่น ๕ ขอตั้งจิตอธิษฐานให้ดวงวิญญาณของเพื่อนรักจงไปสู่ดินแดนแห่งความสงบสุข ปราศจากความทุกข์ หรือสิ่งเศร้าหมองทั้งหลาย เป็นดินแดนที่มีแต่ความสว่าง ไม่มีความมืดมาแอบแฝงแม้แต่น้อย มีแต่สุขคติชั่วนิรันดร์ในสัมปรายภพ.

จาก **พ.อ. (พิเศษ) อุตม ศุภมหิธร**

ประธานผู้รับใช้ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕

๙ ม.ค. ๒๕๒๐

"เพื่อนรัก"

ในที่สุดจำเพาะก็ได้จากพวกเราไป ครั้งแรกที่เราได้ข่าวว่าเพื่อนป่วย เราไม่นึกว่าเพื่อนจะเป็นอะไรร้ายแรงนัก เพราะปกติเพื่อนเป็นคนแข็งแรงไม่เคยเจ็บป่วย มีแต่ความสนุกร่าเริงอยู่เป็นนิจ ในหมู่พวกเราเมื่อมีจำเพาะอยู่ด้วย ที่นั่นจะมีเรื่องฮาเฮอยู่ตลอดเวลาเพราะความมีอารมย์ขันของเพื่อน จะมีเสียงฝรั่งปนไทยกับมอญให้ลั่นไปหมด

เรายังจำได้ครั้งหนึ่งเคยไปกินข้าวด้วยกัน เพื่อนได้ถามหญิงบริกรว่า "บิแยร์" มีไหม บริกรหญิงนิ่งอยู่สักครู่หนึ่งแล้วบอกว่าจะลองไปถามในครัวดูก่อน พวกเราก็ได้แต่สงสัยว่ากับการสั่งเบียร์ทำไมจะต้องไปถามในครัวก่อน เพราะร้านนี้ปกติก็ขายเครื่องดื่มอยู่แล้ว คอยสักครู่หนึ่งหญิงบริกรก็กลับมาบอกว่า "วันนี้แย้ไม่มี" ได้ฮากันครืน นอกจากนี้เพื่อนเรายังเป็นคนบัญญัติคำแปลก ๆ ด้วยอารมย์ขันอยู่บ่อย ๆ เช่น กินข้าวกลางวันด้วยกัน เพื่อนบอกว่าตอนบ่ายจะต้องรีบกลับ ครั้นประมาณบ่ายโมงเศษ ๆ เราก็เตือนเพื่อนว่าบ่ายโมงกว่าแล้วจะกลับกันหรือยัง เพื่อนบอกว่าที่จะกลับตอนบ่ายนั้นหมายถึงบ่ายหก ว่าแล้วก็สั่งมาอีกแบน เป็นกันอยู่เช่นนี้เสมอ ๆ สิ่งที่เพื่อนชอบมากทุกครั้งที่ไปด้วยกันเพื่อนจะต้องสั่ง "ขนมปังหน้าหมู" เสมอ

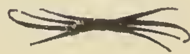
นับแต่นี้ไปความสนุกสนานเช่นสมัยที่เพื่อนยังมีชีวิตอยู่จะไม่มีเช่นนั้นอีกแล้ว ขาดคนที่สามารถเป่าปากได้เสียงดังที่สุดไปคนหนึ่ง คิดแล้วก็สุดแสนเสียดายเพื่อน อารมย์ขันของเพื่อนมีตลอดเวลาแม้กระทั่งเจ็บป่วยนอนอยู่บนเตียงในโรงพยาบาล ด้วยขาที่เล็กเรียว เพื่อนบ่นว่า

ต่อไปนี้จะเล่นฟุตบอลได้อย่างไร เพื่อนเป็นคนที่ไม่ค่อยยอมลงให้ใคร แม้แต่ผู้บังคับบัญชาเป็นคนเชื่อมั่นในความคิดเห็นของตัวเอง แต่กับเพื่อนแล้วเพื่อนยอมตามใจเสมอ ยิ่งคิดยิ่งอาลัยใจหาย

บัดนี้จำเพาะเพื่อนรักได้จากพวกเราไปแล้ว ขอให้เพื่อนรับทราบไว้ด้วยว่าพวกเรา อาลัย คิดถึง ด้วยใจรักเพื่อนเป็นที่สุด อยากให้เพื่อนกลับฟื้นชีวิตมาอยู่ร่วมกับพวกเราอีกเหมือนเก่าก่อน มาสนุกสนานเฮฮากันเหมือนอย่างเก่า แต่มันเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ พวกเราก็ได้แต่ขอภาวนาขอให้เพื่อนรักจงเป็นสุขสงบในสัมปรายภพ ไปสู่สุขคติ ประสพแต่สิ่งที่ดีงาม ตามบุญบารมีที่เพื่อนได้สะสมไว้เถอะ แล้วเราคงได้พบกัน

ชาวสโมสรคอกวัว

ม.ค. ๒๕๒๐

ไว้อาลัย จำเพาะ ประมวลรัตน์

ต้นตุลาคม ๒๕๑๙ เราได้ทราบว่า **จำเพาะ** มาป่วยอยู่ที่ศิริราช เราไปเยี่ยมทันที เมื่อเราได้เข้าไปถึงเตียงจำเพาะ ดูอาการของเพื่อนอยู่ครู่หนึ่ง เราบอกกับตัวเราเองว่าจำเพาะป่วยมาก และยิ่งรู้อีกว่าจำเพาะป่วยเป็นโรคที่ยากที่จะรักษาให้หายได้ เราสลดใจอย่างบอกไม่ถูก

จากนั้น แม่บ้านของเรา ซึ่งมีความคุ้นเคยกับ "คุณมล" ภรรยาของจำเพาะ ก็ได้ไปเยี่ยมและคอยเป็นเพื่อนปลอบปโลมทั้งคนป่วยและคนพยาบาลคนป่วยแทบทุกวัน ส่วนเราเยี่ยมทุกวันอาทิตย์จำเพาะไม่ดีขึ้น เราพยายามปลอบเพื่อนทุกวิถีทาง แต่รู้สึกว่าจำเพาะรู้ตัวดีว่าป่วยคราวนี้จะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเขา

เมื่อมีเวลาว่าง เรามักจะนึกถึงจำเพาะ เราเป็นเพื่อนกัน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕ ด้วยกัน เราเป็นทหารรับใช้ชาติกองร้อยเดียวกัน เราแต่งงานจำเพาะเป็นเพื่อนเจ้าบ่าวให้เรา ความสนิทสนมจึงมีมากมายนัก จำเพาะเป็นคนไม่ตระหนี่ตัว, มีนิสัยดี, อัธยาศัยดี, อารมณ์เย็น, คบหาคุ้นเคยได้กับคนทุกชั้นทุกวัย ไม่เคยเป็นพิษเป็นภัยกับผู้ใด

และแล้ว ๕ ธันวาคม ๒๕๑๙ ก็มาถึงเราได้ทราบว่า จำเพาะได้จากทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ไปแล้วด้วยความสงบ จากคุณพ่อ – คุณแม่ทั้งสองซึ่งชรามาก, จากภรรยาสุดที่รัก, จากลูกสาวซึ่งทั้งแสนรักแสนห่วง, จากเพื่อนรักมิตรสหายไปแล้ว ในวาระนี้เราขอแสดงความเศร้าสลดอย่างสุดซึ้งในการจากไปของจำเพาะต่อครอบครัวไว้ ณ. โอกาสนี้ และขอให้วิญญาณของเพื่อนจงไปสู่สุขคติในสัมปรายภพตามควรแก่คติวิสัยเทอญ.

โรจน์ ฉัตรแก้ว

ขอจำจนวันตาย

"เพื่อนเอ๋ย เพื่อนทำวันนี้เลยนะ" ประโยคนี้เป็นคำพูดของจำเพาะที่กล่าวกับดิฉัน เมื่อวันที่ดิฉันไปขอทำงานพิเศษในวันเสาร์ที่สนามม้าราชกรีฑาสโมสร ซึ่งจำเพาะเป็นหัวหน้าอยู่งานพิเศษนี้ดิฉันอยากทำมานานแล้ว ก่อนที่จะเข้ารับราชการเสียอีก แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่เคยได้ทำเลย ก็อย่างว่านั่นแหละ คือไม่มีพวก ไม่มีเส้นสาย จนกระทั่งสวาทศรี สุจริตกุล เพื่อนร่วมรุ่นซึ่งทำอยู่แล้วได้แนะนำให้ดิฉันไปหาจำเพาะ ดิฉันจึงได้ไปอย่างนั้นเอง ไม่ได้หวังอะไรนัก เพราะรู้อยู่ว่าคนของคนใหญ่ ๆ โต ๆ ยังมีอีกแยะ คนสำรองก็มีเยอะ เมื่อแจ้งความประสงค์ให้เพื่อนทราบแล้ว จึงได้รับมธุรสวาจาดังประโยคข้างบนนั่นแหละ

ประโยคนี้ประทับใจและกินใจดิฉันเหลือเกิน ความหมายของมันก็คือ เพื่อนรับดิฉันไว้ด้วยความเต็มใจ และคำว่า "เพื่อนเอ๋ย" หมายถึงความเป็นเพื่อนอย่างสนิทสนม ไม่ถือตัวกระแสเสียงอบอุ่นหัวใจดิฉันอย่างประหลาด ถึงแม้เพื่อนจะกล่าว "เพื่อนเอ๋ยงานยังไม่ว่างนะเพื่อน" ดิฉันก็ประทับใจในคำว่า "เพื่อน" อยู่นั่นแหละ เพราะไม่ใช่จะดีแต่กับดิฉันคนเดียว เพื่อนอื่น ๆ เพาะก็ดีด้วยเพราะก่อนที่จะมาหาเพาะ สวาทศรีสั่งนักหนาไม่ให้บอกว่ารู้มาจากเขา เพราะเขาเกรงใจเพาะกลัวจะหาว่าชักนำคนอื่นมาอีก เพาะเฝ้าถามว่าใครบอก ถามบ่อย ๆ จนดิฉันใจอ่อนบอกความจริง แทนที่เพาะจะตัดพ้อ เพาะกลับพูดว่า

"โธ่ นึกว่าใครบอกก็เพื่อนเราเองจะเป็นไรไป มันก็ช่วยเพื่อนด้วยกันนั่นแหละ น่าขอบใจเสียอีก" นี่แหละน้ำใจของเพาะที่มีต่อเพื่อนร่วมรุ่น สนามม้านางเลิ้ง เสถียร ธรรมสารนิต์ ก็ช่วยเหลือดิฉัน ซึ่งดิฉันจะไม่ลืมบุญคุณเลย

ดิฉันเข้าทำงานแล้ว จำเพาะยังเอาใจใส่ดูแลควบคุมไม่ให้ดิฉันต้องพลาดพลั้งมากนัก เวลาเจ็บป่วยก็เอาใจใส่ถามถึง จะพูดรุนแรงหนักเบาไปบ้างเพื่อนก็ไม่โกรธ เพื่อนดีต่อดิฉันเช่นนี้ ทำให้คุณวรรณวิมลผู้เป็นภรรยา ซึ่งโดยตำแหน่งแล้วเป็นหัวหน้าของดิฉันนั้น เวลาพบดิฉันที่ไหนหรือดิฉันไม่เห็นก็ตามที เธอจะต้องเรียกแล้วทำความเคารพดิฉันก่อนทุกครั้ง ทำให้ดิฉันออกกระดาก ดิฉันจะทำงานสนามม้าทั้งสองแห่งนี้ไปจนกว่าจะทำไม่ไหวออกไปเอง คราใดที่ดิฉันระลึกได้ว่าเคยทำงานที่สนามม้าดิฉันจะระลึกถึงเพื่อนทั้งสองไม่ลืมเลย ดิฉันไม่ได้ตอบแทนบุญคุณจำเพาะและเสถียรเลย เพาะก็มาด่วนจากไปเสียก่อน เสียใจเหลือเกิน ถึงแม้ว่าเขาจะพูดกันว่าคนตายนั้น "ไม่ช้าพลันเขาก็เลือนชื่อเพื่อนเอ๋ย" ก็ตามดิฉันจะขอจำบุญคุณของจำเพาะไว้จนวันตาย ไม่ยอมให้เลือนไปจากความทรงจำเป็นอันขาด คิดอยู่ว่าจะตอบแทนบุญคุณเพื่อนในลักษณะใด ก็พอดีเพาะป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช คุณวรรณวิมลต้องลางานไปอยู่พยาบาล ดิฉันกับสวาทศรีจึงปรึกษากันว่าเราจะผลัดกันหยุดงานไปอยู่แทนคุณวรรณวิมลซึ่งดิฉันดีใจมากที่จะได้มีโอกาสตอบแทนคุณเพื่อน เราปรึกษากันว่าวันจันทร์ที่ ๖ ธ.ค. จะไปอยู่โรงพยาบาลด้วยกัน แต่อนิจจาพอวันอาทิตย์ที่ ๕ ธ.ค. ขณะที่เรากำลังทำงานที่สนามม้ากันอยู่ก็ได้ทราบข่าวว่าเพาะตายเสียแล้ว ดิฉันนิ่งอยู่เป็นครู่ น้ำตาก็ไหลพรากด้วยความอาลัย โธ่เอ๋ย เพาะเรายังไม่ได้ตอบแทนคุณเพื่อนเลย ดิฉันคร่ำครวญต่อหน้าศพเพื่อนที่ไม่ไหวติงนอนนิ่งเฉย สงสารลูกยังเล็กเสียใจยังไม่เป็นหนังสืออนุสรณ์เพาะนี้คุณวรรณวิมลคงจะต้องเก็บไว้ชั่วกาลนาน เมื่อใดที่ลูกเพาะโตขึ้น หากขัดข้องอย่างไรคงนึกถึงพ่อ เมื่อรู้ว่าพ่อมีเมตตาช่วยเหลือเพื่อน ๆ ก็ขออานิสงที่เพาะมีต่อเพื่อน ๆ นั้นจงปกป้องลูกคนเดียวของเพาะให้มีความราบรื่นในชีวิตตราบชั่วฟ้าดินสลายด้วยเถิด

บัดนี้ จำเพาะก็ได้ถึงกาลอวสานต์แห่งชีวิตไปแล้ว ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก และกุศลผลบุญบารมีคุณงามความดีที่ได้สร้างสมไว้ขณะยังมีชีวิตอยู่พร้อมทั้งผลบุญที่บรรดาญาติสนิทมิตรสหายและลูกได้บำเพ็ญกุศลอุทิศให้ขณะที่ล่วงลับไปแล้ว จงเป็นประทีปส่องนำดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของจำเพาะให้ไปสู่สุขคติในสัมปรายภพด้วยเถิด.

จากเพื่อนร่วมรุ่น

ม.ค. ๒๕๒๐

แด่ "จำเพาะ เพื่อนรัก"

อาทิตย์ ที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ เวลาประมาณบ่ายโมง หลังจากที่ผมได้กลับจากเยี่ยมจำเพาะมาได้ประมาณชั่วโมงเศษ ๆ ผมก็ได้รับข่าวที่น่าสลดใจว่า จำเพาะเพื่อนรักได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับเสียแล้ว ช่างรวดเร็วอะไรอย่างนั้น ภาพของเพื่อน ที่ผมเห็นครั้งสุดท้ายที่โรง-พยาบาลยังติดตา และอยู่ในความทรงจำอย่างไม่รู้เลือน ผมสงสารเพื่อนสุดที่จะพรรณนาในที่นี้ได้แม้จะทราบและเตรียมใจไว้บ้างแล้วในการเยี่ยมเยียนระยะหลัง ๆ แต่เมื่อถึงเวลาที่เพื่อนต้องจากไปจริง ๆ ก็ยังมิวายที่จะใจหาย เสียใจและเสียดายอย่างสุดซึ้ง ทั้งนี้เพราะ จำเพาะเป็นเพื่อนที่เปี่ยมไปด้วยความโอบอ้อมอารี ช่วยทำให้เพื่อนได้รับความสนุกสนานและช่วยเหลือเพื่อนฝูงอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นเอก-ลักษณ์ของจำเพาะที่เพื่อน ๆ ทุกคนต้องยอมรับ

ดังนั้น เมื่อจำเพาะต้องมาด่วนจากเพื่อนไปก่อนเวลาอันสมควรเช่นนี้ จึงยังความเศร้าสลด และอาลัยอาวรณ์ให้เกิดขึ้นในหมู่เพื่อนฝูงที่สนิทสนมกันเป็นอย่างมาก

ตั้งแต่นี้ไปจะไม่มี "จำเพาะ" ในหมู่ญาติพี่น้อง และมิตรสหายอีกแล้ว เป็นที่น่าใจหาย และเสียดายเป็นอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตาม ความดีของเพื่อน ก็ยังมิได้ตายไปจากความทรงจำของเพื่อน ๆ ทุกคนเลย ผมขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งต่อครอบครัวของจำเพาะ สิ่งที่ผมจะทำได้ก็คือ ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวงในภพนี้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของจำเพาะเพื่อนรักของผม จงไปสู่สุขคติในสัมปรายภพเทอญ.

วันดี บาย

ไว้อาลัย น้าจำเพาะ ประมวลรัตน์

วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๙ หลานและน้ามลได้พาน้าอี๊ดมารักษาตัวที่ตึก ๗๒ ปี โรงพยาบาลศิริราช หลานและน้ามลได้เฝ้าพยาบาลทั้งกลางวันและกลางคืน

ครั้งแรกหลานคิดว่าน้าอี๊ดเป็นเพียงไข้หวัดใหญ่ธรรมดาเท่านั้น แต่เมื่อแพทย์ได้ตรวจอีกครั้งที่โรงพยาบาลอย่างละเอียดพบว่า น้าอี๊ดป่วยด้วยโรคมะเร็งขั้วปอด เป็นโรคร้ายที่รักษาให้หายยากมาก แต่หลานและน้ามลก็หวังว่าน้าอี๊ดจะต้องหาย เพราะหลังจากเลิกฉายแสงเพราะแพ้แสงรังษีรักษา แพทย์ได้เปลี่ยนมาให้ทานยา อาการไออย่างทรมานได้ค่อยทุเลาขึ้น หลังจากทานยาอาการดูดีขึ้นมาก รับประทานอาหารได้มากและชอบทานแต่ขนมหวาน ๆ หน้าตาสดใสขึ้น หลานหวังและฝันถึงวันที่น้าอี๊ดจะหายแข็งแรงเดินได้แล้ว เราจะได้กลับไปอยู่ร่วมพ่อ – แม่ลูก คือ น้องเอ๋ และวันเสาร์ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๙ เป็นวันเกิดของน้าอี๊ดครบ ๕๐ ปีพอดี และตรงกับวันของน้าอี๊ดพอดีคือวันเสาร์ น้ามลได้นิมนต์พระมาที่ห้อง ๗๒ ปี ชั้น ๕ น้าอี๊ดได้ทำบุญสังฆทานตามปกติเหมือนอยู่ที่บ้านเมื่อปีก่อน ๆ ต่อมาต้นพฤศจิกายน ๒๕๑๙ อาการน้าอี๊ดก็ทรงอยู่อย่างนั้นคือบางวันก็มีไข้ และทุก ๆ วันอาทิตย์น้องเอ๋คือลูกสาวคนเดียวของคุณพ่อคุณแม่และเป็นหลานคนเดียวของคุณปู่คุณย่าจะมาเยี่ยมน้าอี๊ด น้าอี๊ดจะจูบที่หัวและน้ำตาก็ไหลคลอ และบอกกับน้องเอ๋ว่าพ่อหายแล้วเราจะไปเที่ยวกัน มันเป็นภาพที่ทำให้ผู้ที่เห็นน้ำตาคลอตามไปด้วย

หลายครั้งที่หลานต้องแอบร้องไห้ทำไมหนอโรคร้ายจะต้องมาประสพกับน้าอี๊ดผู้ที่หลานรักเคารพเหมือนคุณพ่อ ยิ่งมาระยะปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๙ อาการไข้ของน้าอี๊ดมีบ้างเป็นบางวัน และเมื่อวันที่ ๒๗ – ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ น้าอี๊ดมีแรงบ้างนิดหน่อยหมอได้บอกให้หลานช่วยพยุงให้นั่ง และแข็งแรงให้เดิน คุณหมอบอกว่าถ้าเดินได้จะให้กลับไปรักษาตัวที่บ้าน หลานดีใจและพยายามให้น้าอี๊ดทานอาหารมาก ๆ จะได้มีแรงเดินได้ แต่อนิจจาพอมาถึงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๙ น้าอี๊ด

มีไข้ทั้งวันไม่ค่อยทานอาหาร และวันที่ ๒ ธันวาคม ได้มีอาการเจ็บที่หน้าอก และน้าได้บอกให้หลานอยู่ใกล้ ๆ เตียง หลานสงสารน้าอี๊ดจนจับใจ น้าอี๊ดถามหลานว่าน้าเป็นมากหรือใครใครถึงมากันมากมายนัก หลานก็ได้แต่ปลอบใจว่าไม่เป็นอะไรมากเขาเป็นห่วงน้าอี๊ดเท่านั้น แต่ดูเหมือนน้าอี๊ดจะรู้ตัวดี น้าอี๊ดบอกหลานว่าน้าอี๊ดไม่กลัวอะไรอีกแล้ว ดวงตาที่จ้องเขม็งอย่างไม่หวั่นอะไรเลย อาการน้าอี๊ดทรุดลงทุกวัน และแล้ววันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๙ เวลา ๑๒.๒๐ น. น้าอี๊ดก็ได้จากทุกคนไปอย่างไม่มีวันกลับ สองเดือนเต็มที่หลานได้เฝ้าดูพยาบาลน้าอี๊ดจนวาระสุดท้าย ทุกคำพูดที่น้าอี๊ดได้ฝากหลานกับน้ามลมันยังก้องอยู่ในหูของหลาน น้าพูดว่า "มลอย่าทิ้งเขานะเขาก็เหมือนลูกเราคนหนึ่ง" หลานตื้นตันใจ ต่อไปนี้จะไม่มีเสียงที่คอยต่อว่าและขอร้องเมื่อหลานอ้อนวอนให้น้าอี๊ดทานยาและอาหารอีกแล้ว หลานยังจำได้ดีวันหนึ่ง หลานได้นำอาหารมาให้ทานน้าอี๊ดยกมือที่ยังเหลือเพราะอีกข้างให้น้ำเกลือไหว้หลานพูดว่า อย่าให้น้ากินเลย น้าไม่อยากกินเลย หลานต้องจับมือน้ามากอดด้วยน้ำตาถึงแม้น้าจะป่วยมากน้าก็ไม่เคยโกรธหรือดุ มีแต่ห่วงใย แต่ก่อนน้าเคยไปส่งและรับหลานที่ทำงานและห่วงใยตลอดมา น้าอี๊ดทิ้งไว้แต่ความดีที่หลานจะไม่มีวันลืมเลยชั่วชีวิตนี้ หลานจะตอบแทนพระคุณของน้าอี๊ด หลานจะดูแลน้องเอ๋และคุณตาคุณยาย ที่น้าอี๊ดห่วงใยมากที่สุด ขอวิญญาณน้าอี๊ดอย่าได้ห่วงใยเลย หลานจะดูแลอย่างดีที่สุด

ขอให้กุศลผลบุญที่น้าอี๊ดทำไว้เมื่อยังมีชีวิตอยู่และญาติสนิทมิตรสหายที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญกุศล ขอเดชะการกุศลผลบุญ ตลอดจนคุณงามความดีใด ๆ ที่น้าอี๊ดได้สร้างสมไว้ในภพนี้ก็ดี และภพก่อน ๆ ก็ดี รวมทั้งที่ญาติพี่น้องได้บำเพ็ญมาแล้วทั้งสิ้นจงเป็นพลานิสงฆ์และพลาปัจจัย ช่วยดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันดีงามของน้าอี๊ด จงไปสู่สุขคติเสวยสุขอยู่ในสัมปรายภพโพ้นตามควรแด่คติวิสัยตลอดไปเทอญ.

ด้วยความอาลัย

อมรา เกตุโกมล (สืบ)

คำไว้อาลัย

(ลูกอี๊ด) จำเพาะ ประมวลรัตน์ ในชีวิตของพ่อและแม่นับว่าในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่ล่วงมาแล้วนี้ คือครบหนึ่งร้อยวันในวันนี้ นับเป็นวันที่พ่อและแม่ต้องสูญเสียและรับทุกข์โศก เพราะลูกต้องจากไปโดยไม่มีวันกลับมาได้พบปะกันอีกแล้ว ในภาวะเช่นนี้ผู้ที่ยังเป็นปุถุชนเช่นพ่อแม่ย่อมต้องได้รับผลกรรมเช่นนี้ คือได้รับทุกข์โศกระทมใจ ทุกข์หนักยิ่งใหญ่มากสุดที่จะพรรณาให้เป็นถ้อยคำมาพูดหรือเขียนให้เป็นข้อความให้ผู้อื่นทราบได้ นอกจากท่านที่เคยได้ประสพมาก่อนด้วยตนเองเท่านั้น ที่จะทราบได้เพราะทุกข์นี้เป็นนามธรรมไม่มีรูปร่างใครได้รับคนนั้นก็รู้

การที่ลูกต้องจากพ่อแม่ลูกและภรรยาไปในครั้งนี้ ย่อมเป็นที่ทราบได้ดีลูกก็ไม่อยากจากไป หากแต่เป็นกฏของกรรมประจำตัวสัตว์โลกผู้มีกิเลส ถึงคราวก็ต้องไปหมุนเวียนตายเกิดตามธรรมดาทั่วกันใครจะขอผ่อนผันสั้นยาวไม่ได้ทั้งสิ้น ความทุกข์โศกเหล่านี้เป็นของปุถุชน ต้องทนรับจนกว่าจะเป็นผู้หมดกิเลสไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิด

ฉะนั้นความทุกข์ระทมนี้ ย่อมปักจมอยู่เกาะกินจิตใจพ่อและแม่ไปตลอดชีวิต เพราะพ่อแม่ก็แก่ชรามากแล้ว มีลูกคนเดียวเท่านั้นจะเป็นที่พึ่งพาอาศัยฝากผีฝากไข้ในยามเช่นนี้ เมื่อลูกจาก

ไป พ่อและแม่ก็หมดที่พึ่งในยามชราภาพ นับว่าเป็นกรรมของพ่อและแม่เองทั้งลูกอี๊ดก็มีลูกหญิงคนเดียวยังเล็กอยู่ พ่อและแม่ต้องเห็นหลานผู้กำพร้าพ่ออีกด้วย เพราะเหตุผลเหล่านี้พ่อและแม่จึงมีทุกข์โศกระทมใจมาก เพราะพ่อเคยเป็นลูกกำพร้ามาตั้งแต่เล็กจำพ่อไม่ได้ ความเป็นลูกกำพร้านี้พ่อทราบซึ้งได้ดีว่าทุกข์ในจิตใจเป็นอย่างไร

และอีกประการหนึ่ง ลูกอี๊ดไม่น่าจะมีอายุสั้นเพียง ๕๐ ปีกับอีก ๑ เดือนเศษ เพราะก่อนลูกป่วยในราวเดือนเศษ ลูกได้เคยถามพ่อว่าทำอย่างไรอายุจึงจะยืน พ่อตอบว่าต้องมีความเมตตาไม่ทรมาน และฆ่าสัตว์มีชีวิตและรักษาอนามัยด้วย

อนึ่ง ตามปกติลูกอี๊ดก็มีจิตใจเมตตาต่อสัตว์มาก แม้เมื่อยังเป็นเด็กก็ไม่เคยเล่นทรมานหรือฆ่าสัตว์มีชีวิต ตลอดจนการเล่นอื่นใดที่เด็กโดยมากชอบเล่น เช่น ปลากัด จิ้งหรีด หรือการเล่นใด ๆ ลูกอี๊ดไม่ชอบการเล่นทั้งนั้น ลูกอี๊ดชอบแต่งตัว เห็นพ่อนุ่งผ้าม่วงใส่เสื้อนอก เรียกเสื้อราชปแตนไปทำงาน ลูกอี๊ดก็อยากแต่งบ้าง จึงต้องตัดกางเกงและเสื้อนอกให้ นุ่งกางเกงและใส่เสื้อนุ่งแล้วแก้ แก้แล้วนุ่ง บางวันง่วงหลับอยู่ ณ ที่นั้นเอง โดยถามว่าทำไมนุ่งแล้วแก้ แก้แล้วนุ่ง ตอบว่านุ่งเต่อ ๆ คำว่าเต่อ ๆ นี้ ไม่รู้ว่าเอามาจากไหน คงหมายความว่า นุ่งให้กระทัดรัดนั้นเอง ในเรื่องเครื่องแต่งตัวสนใจมากและอีกเรื่องหนึ่งชอบไปโรงเรียน ในขณะยังเล็กพูดภาษา ๒ พยางค์ยังไม่ได้ พูดได้คำพยางค์เดียว เช่น

ไปเรียนหนังสือ ก็เรียกว่าไปสือคำเดียว พูดหนังสือยังไม่ได้ร้องให้ไปโรงเรียน บางวันให้ไปกับลูกป้าเขาไปอยู่ได้วันยังค่ำไม่ร้องกลับบ้าน

วันนี้เป็นวันพระราชทานเพลิงศพของลูกอี๊ด จำเพาะ ประมวลรัตน์ เป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ นับเป็นนิมิตรและสวัสดิมงคลแก่ลูกที่ต้องเดินทางไปสัมปรายภพ ด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ ทั้งพ่อแม่ บุตรและภรรยา ตลอดจนญาติมิตรก็ได้มาร่วมกันบำเพ็ญบุญกุศลอุทิศอานิสงส์ผลบุญให้ลูกอี๊ดพร้อมเพียงกันถูกต้อง ตามประเพณีทุกประการ

ขอให้ผลบุญนี้เป็นผลานิสงส์ถึงลูกอี๊ด นายจำเพาะ ประมวลรัตน์ ได้รับผลบุญให้พ้นทุกข์และให้มีความสบายกาย สุขใจทุกภพชาติ ทั้งเกิดชาติใดให้เกิดสกุลสัมมาทิฐิและมีปัญญาทุกชาติตลอดถึงนิพพาน หาก นายจำเพาะ ประมวลรัตน์ ประมาทหลงไหลตน ขอเทพยดาแม่นางธรณีจงเป็นสักขีพยาน พ่อแม่ตรวจน้ำและนำผลบุญให้ถึง จำเพาะ ประมวลรัตน์ให้ได้รับผลนี้ด้วยเทอญ

แจ้ง ประมวลรัตน์

โอ่เอ๋ย ! อี๊ด

มาลี สุวิกรม

เซียมซี ใบที่ ๒๘

หลวงพ่อหินแดง วัดช่องลม

ใบที่ยี่สิบแปดบอกความไปตามคิด
สองสามจิตตรึกตรองทำนองหมาย
ไปข้างหน้าว่าดีพาที่ทาย
คงสมหมายสมปองทำนองใน
ภูเขาสูงน้ำลึกจงตรึกตรา
สุริยาส่องแจ้งดูแสงใส
คนดีอยู่เคียงข้างไม่ห่างไกล
คงจะได้สมคิดเหมือนจิตจง
แม้นใบนี้ถ้าถามเป็นความกัน
อันข้อนั้นร้ายนะอย่าประสงค์
ถามคนที่เจ็บช้ำในจำนงค์
ท่านบอกตรงว่าหนักเหมือนทักทาย ฯลฯ.

นี้เป็นใบเซียมซีที่ดิฉันแอบไปสั่น ที่วัดช่องลม สมุทรสาคร แล้วไม้ติ้วก็กระเด็นกระดอนออกจากกระบอกเลข ๒๘ ทันที

เพื่อน ๆ เห็นเข้า ก็โวยวายว่า

"ดูซิ ! มาลีเขาเอาโชคชะตาชีวิตของเขาฝากไว้ในกระบอกไม้ไผ่ แปลก ! เออแปลกดีนี่"

"อ้าว! มันเข้าตาจนเข้านี่ หลานฉันเจ็บหนักกลุ้มใจ ... ฉันอยากรู้ว่าอนาคตว่าจะเป็นยังไง ฉันไม่รู้ว่าจะไปถามใครนี่ ฉันถึงมาให้หลวงพ่อหินแดงให้ท่านช่วยและอธิบายให้พึ่งถึงความหวัง ไงล่ะ"

"แล้วเซียมซีเขาว่ายังไงล่ะ"

ดิฉันหน้าเสีย "ไม่ดีเลยเธอ ฉันก็รู้อยู่แก่ใจตนเองว่า มะเร็งรักษาก็ตาย ไม่รักษาก็ตาย แต่มันอึดอัดใจ กลุ้มใจ หาทางออกไม่ได้นี่ เลยต้องอาศัยกระบอกไม้ไผ่วัดนี้แหละ"

ปกติเพื่อน ๆ เขารู้นิสัยของดิฉันว่า ไม่ชอบไม่เชื่อหมอดู สะเดาะเคราะห์ให้เขาโกหกหลอกเอาเงินไปกิน ไม่เชื่อว่าจะบัดเป่ากรรมที่จะเกิดขึ้นแก่แต่ละคน ๆ ได้จริง เชื่ออะไรยากไปเสียทุกอย่าง ดิฉันกลัวเสียยี่ห้อ แต่แล้ว... เซียมซีก็ออกมาดังข้อความข้างต้น ตรงจุดที่ถามเรื่องคนเจ็บกระบอกติ้วชี้ชัดว่า "ถามคนที่เจ็บช้ำในจำนงค์ท่านบอกตรงว่าหนักเหมือนทักทาย" ไม้ติ้วที่ดิฉันสั่นกระเด็นออกมาตรงกับเวลาที่จำเพาะสิ้นใจที่ศิริราชพอดี ยี่ห้อก็เสื่อมไปเสียแล้ว แต่ผิดกันตรงที่ว่า "หนัก" ไม่ยักบอกว่า "ตาย" กระบอกเสี่ยงตอบก็เป็นกะเขาซะด้วย คิดไปอีกที ถ้าใบเซียมซีบอกว่า "ตาย" ให้บังเอิญผู้ป่วยไม่ถึงกรรม ไม่ถึงกาละ ไม่ตายหายกลับบ้านได้ วัดคงถูกเผาแน่ ๆ

เรื่องกระบอกติ้ว ขอจบเพียงแค่นี้ เสียเงินไป ๑ บาท แล้วลากลับบ้านด้วยความกลุ้มใจต่อ

นายอี๊ด หรือจำเพาะ ประมวลรัตน์ เป็นลูกชายของพี่สาว คุณเติมสุวิกรม ผู้เป็นสามีที่รักของดิฉัน ดิฉันจึงตกอยู่ในฐานะ "น้าสะใภ้" เป็น

เวลา ๔๑ ปี พอทราบข่าวว่าจำเพาะเจ็บ ดิฉันก็ไปฝากฝั่ง คุณอารี พฤกษราช ครูผู้ตรวจการฝ่ายพยาบาล คุณสมบูรณ์ เศขรฤทธิ์ หัวหน้าตึก ๗๒ ปี พร้อมทั้งคุณ ๆ พยาบาลตลอดจนคนงานผู้ดูแลความสะอาด ฝากฝังความสะดวกสบายก็ตามมาไม่ติดขัด และแพทย์ผู้ดูแลรับผิดชอบก็เป็นญาติของจำเพาะ คือ คุณหมอสุเอ็ด คชเสนี เลยทำให้ระยะเวลาแห่งการรักษาพยาบาลไม่ขลุกขลัก ทุก ๆ ท่านเป็นกันเอง ขอขอบพระคุณ คุณหมอทั้งหลาย คุณพยาบาล ตลอดจนคนงานอีกครั้งหนึ่ง

จำเพาะ เป็นคนมีบุญก็มากกรรมก็ประปราย เกิดมาเป็นลูกชายคนเดียวของบิดามารดา ถูกเลี้ยงดูมาตามประสาผู้ตามใจลูก และกลัว-เกรงน้าชาย คุณเต็ม สุวิกรม มาก เรียกว่ากลัวจนลานว่ายังงั้นเถอะ น้าชายก็กวดขันเรื่องการศึกษา เข้มงวดดุกับหลาน ๆ จนหัวหดไปตาม ๆ กัน เรียนหนังสือจนจบธรรมศาสตร์ รับราชการกรมสรรพสามิต จึงคิดอ่านจะแต่งงานกับ วรรณวิมล แก้วสุทธิ คุณเต็มและดิฉันจึงเป็นเถ้าแก่ไปสู่ขอให้ กว่าจะตกร่องปล่องชิ้นกันได้ก็กินเวลาเป็นปี ๆ เพราะบิดามารดาของวรรณวิมลหวงลูกสาว ก็น่าจะหวงดอก วรรณวิมลเป็นเด็กดี สวยนอกและสวยใน เอื้ออารีต่อญาติมิตรลูกหลานทุกคน ไม่มีที่ติ เป็นบุญของพี่แจ้ง พี่พิมพ์ ที่ได้ลูกสะใภ้ทั้งดีงามและถูกใจ จนใคร ๆ พากันอิจฉาโชคดีชะมัด

จำเพาะมีลูกสาวคนหนึ่งอายุ ๙ ขวบ คือ ด,ญ. วจี (เอ๋) สมองใสแจ๋วแต่งกลอนมีสัมผัสนอกในได้พอสมควร ฉลาดเกินวัย พี่ป้าน้าอาร์อยากให้อีดมีลูกอีกก็ไม่สำเร็จ แล้วก็ทอดทิ้งลูกน้อยวัย ๙ ขวบ ให้กำพร้าพ่อเคราะห์ดีที่เอ๋ ได้แม่เฉลียวฉลาดและมีความสามารถมากคงไม่กระไรนัก

จำเพาะเป็นคนเจ้าสำราญตั้งแต่หนุ่มจนแก่ สุราก็ดื่ม บุหรี่ก็ดูด แอบดูดแต่อายุ ๑๗ ปี ใครขอร้องยังไงก็ไม่เชื่อฟัง ไม่ละแล้วไม่ลดเสียด้วย ภรรยาปรนนิบัติดี ยิ่งเจ้าสำราญหนักขึ้น ใครชวนกินเหล้าชอบนัก! รินเลย ไม่ต้องชวนซ้ำสองไม่มึนไม่เลิก แม้จะกินเหล้าจำเพาะก็ไม่เลอะเทอะผิดศีลธรรมหรือผิดใจกับวรรณวิมล หรือหาความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัวเลย

จำเพาะจบธรรมศาสตร์แล้ว น้าชายก็ให้ไปสมัครเนติบัณฑิตย์ แล้วสอบเป็นผู้พิพากษาภายหลัง แนะแล้วแนะเล่า มิใยจะพูดจนปากแฉะจนปากแห้งจำเพาะก็ยังไม่ไปยังติดใจกรมสรรพสามิต มีน้าชายทำงานอยู่แล้วและติดเพื่อนรักเพื่อน ไม่ยอมตีจาก ขี้เกียจไปคบหาหรือศึกษาเพื่อนใหม่ๆ เลยดักดานเป็นเสมียนกรมสรรพสามิตนานแสนนาน

ต่อมาก็สอบชั้นตรีได้ ญาติพี่น้องก็พากันถอนใจด้วยความโล่งอกที่พ้นสภาพเสมียนเสียที แต่ก็ย่ำเท้าซอยเท้าในตำแหน่งชั้นตรีจนน่องโป่งสอบชั้นโท ตกแล้วตกอีก ครั้งแล้วครั้งเล่าก็สอบสู้ผู้ที่เขาไม่ได้ ธ.บ. ไม่ได้จะหันมาพึ่งบารมีน้าชายหรือ ? ก็ไม่สำเร็จอีก น้าชายกลับพูดว่า "ดูหนังสือน้อยไปนี่" น้าชายเข้าใจตอบ "ไม่ตรงจุดที่เขาต้องการมันจะสอบได้ยังไงกัน" นายจำเพาะต้องกระเด็นกระดอนอยู่อย่างนี้ตามจังหวะของชีวิต

ปีใหม่ปีหนึ่งนานมาแล้ว จำเพาะและเพื่อนหลายสิบกว่าคน ไปอวยพรเจ้านายวันปีใหม่ ให้บังเอิญในบ้านเจ้านายนั้น มีกรงนกที่สวยงามแขวนอยู่ใกล้ ๆ มีนกน้อยกระโดดโลดเต้นเอียงคอส่งเสียงร้องแจ้วเจื้อยไพเราะจับใจยิ่งนัก เพื่อนจำเพาะผู้หนึ่งปรารภขึ้นดัง ๆ ขึ้นมาทันทีหลัง

จากเจ้านายให้ศีลให้พร ว่า "เสียงนกมันบริสุทธิ์ ไม่เจ้าเล่ห์เหมือนเสียงคน คารมของคน ... สู้นกก็ไม่ได้เชื่อไม่ได้" นายจำเพาะก็เอากับเขามั่งเสริมต่อว่า "จริง! จริง! เสียงของคนมีแต่โกหกพกลมไม่บริสุทธิ์เหมือนเสียงของสัตว์"

เจ้านายโมโหใหญ่ หน้าเสีย เสียหน้า เสียของเลี้ยงทั้งสุราและกับแกล้มสาระพัด

รุ่งเช้าจำเพาะก็มารายงานให้ดิฉันฟังทันที แต่แทนที่ดิฉันจะตัก-เตือนสั่งสอน กลับเสริมว่า "น้อยไป ควรจะหนักกว่านี้" แหละแล้วจำเพาะก็ย้ำชั้นตรีต่อไปอีกนาน ได้แต่บ่นออดแอดว่าสอบก็สอบไม่ได้ดิฉันเลยต้องตัดปัญหาห้ามบ่นไปว่า

"เรามีเจ้านายแบบนี้ก็ยังงี้แหละ ดูแต่น้าเต็มของเราซีเป็นชั้นเอกเต็มขั้นถึง ๑๑ ปี ถูกบีดแข้งบีดขา กลั่นแกล้งตลอดเวลา เอาผู้น้อยมาเป็นผู้บังคับบัญชา โดนอีแบบนี้กันหลาย ๆ คน แล้วน้าเต็มมาได้ภรรยาที่ไม่ประจบ สอพลอ ยิ่งแล้วไปใหญ่ ปีใหม่ วันเกิด ทั้งเจ้านายและเมียเขา ฉันไม่ชอบไปทั้ง ๆ ที่เมียเขาเชื้อเชิญทางโทรศัพท์ ๒-๓ ครั้งฉันก็บอกว่า "ป่วย" ปวดเข่า ความจริงเปื่อยน่ะ! เมียเจ้านายก็ขะยั้นขะยอ" ขอให้พยายามไปให้ได้" ถึงกับจะจัดห้องให้ฉัดพัก นอน นั่งเล่นเป็นส่วนตัวหนึ่งห้อง ฉันยังเล่นตัว ถือตนว่า "มิใช่ธุระ" ไม่ชอบไปวิ่งว่อนเป็นขี้ข้าเขาตามบ้าน น้าเต็มเลยถูกกลั่นแกล้งแบบนี้ อึดก็รู้อยู่แก่ใจแล้วมิใช่หรือ อดทนซี อดทนไปก่อน ไม่มีใครที่มีอำนาจบ้า ๆ อยู่ค้ำฟ้า ต้องเกษียรอายุไป ขอให้เราคิดแต่ว่า "ตุลาหน้า ฟ้าจะสางแล้วๆ ๆ ดีกว่า"

มีผู้มาถามดิฉันว่า "จำเพาะเป็นหลานคุณเต็มใช่ไหม" "ใช่! ทำไม!"

"มิน่าเล่า ถึงได้อวดดี พูดจาไม่เกรงใจคน" "อ้าว! จะต้องไปเกรงกันทำไมเล่า, ดีก็ชม ไม่ดีก็ต้องเคาะหน้าแข้งกันบ้างล๊ะ" หน้าเมื่อยกลับไป

แล้วอะไร ๆ ก็เปลี่ยนไป จำเพาะได้หัวหน้าหน่วยงานคือ **คุณพิพัฒน์ โปษยานนท์** มาเป็นอธิบดี ท่านผู้นี้ มีคุณวุฒิ คุณธรรม --- ไม่เล่นพวกเล่นพ้องผิดเป็นผิด ถูกเป็นชม เป็นที่พึ่งทางใจ ทางสติปัญญาของลูกน้องโดยทั่วหน้าจริงไหม ? ? จำเพาะก็มีกรรมมากระทบ กรรมติดตามมาทวงชีวิต เป็นลูกน้องคุณพิพัฒน์ได้ไม่นานก็ลาจรสู่ปรโลกเสียแล้ว

นิสสัยจำเพาะเหมือนดิฉันหลายอย่าง พูดอะไรนิดเดียวก็เข้าใจกันแล้ว ไม่ชอบพูดซ้ำซาก จำเพาะซื่อสัตย์ต่อมิตร ไม่ยอกย้อนต่อมิตรคบได้ไม่ชอบด่าคนลับหลัง บางอย่างพูดไม่ออกก็เดินหนีเฉยเสีย แต่เฉยน้อย ต้องหาโอกาสปล่อยลมปากบ้วนน้ำลายออกจากปากเสียบ้าง ดิฉันเคยให้คติจำเพาะหลายหนว่า **"ทองบ่รองรับพื้น ห่อนแก้วมีสี"** ให้ทำงานตามสติปัญญาของตน ความคิดความเห็นต้องเป็นของเราเอง อย่าให้ผู้อื่นจูงจมูกได้และจะก้มหัวให้กับใคร ต้องดูให้จุใจดีสมใจเราเสียก่อนแหละแล้วจำเพาะก็ก้มหัวให้กับ *คุณเสน่ห์ โพธิปฐม ผู้อำนวยการกองการสุราและยาสูบ* จนหัวจะจดพื้น ก็ไม่ต้องสงสัยหรือแคลงใจว่า *คุณเสน่ห์ โพธิปฐม* ท่านเป็นบุคคลชนิดไรที่จำเพาะยอมให้ผู้เดียว *คุณเสน่ห์ โพธิปฐม* ต้องเป็นคนดีแน่ ๆ ประกอบด้วยคุณธรรม คุณวุฒิ

เหมาะสมแล้ว ที่จำเพาะจะต้องเทิดทูน เคารพรักโดยสนิทใจ เลยทำให้คิดถึงคำขวัญ ตัวโต ๆ สีแดง เคยติดไว้ที่หน้าตึก ๗๒ ปี ศิริราชว่า

"คุณธรรม มีคุณค่าเหนือวิชาการ และเทคโนโลยี่" แต่บัดนี้ไม่ทราบว่าใครผู้ใดดึงเอาออกไปเก็บเสียแล้ว ดิฉันผ่านไปเสียดายทุกครั้งมาจนบัดนี้

ความสนิทสนมระหว่างน้าสะไภ้กับจำเพาะมีมานานแล้ว จำเพาะมีปัญหาที่ต้องการจะให้ปิดแม่ปิดเมีย ก็ต้องมาให้ดิฉันแก้ปัญหาให้หลายครั้งหลายครา หนัก ๆ เข้าจำเพาะพูดว่า "คุณน้าเหมือนน้าแท้ ๆ ของผมแต่น้าเต็มเหมือนน้าเขย" อีดประจบ

คนเรามีบุญซะอย่าง ต่อให้มีภูเขามากางกั้นขวางหน้า ก็กั้นบุญกั้นกรรมไม่ได้ ตัวอย่างเห็นได้ชัด ๆ คือตัวจำเพาะนี้เอง ระหว่างป่วยให้บังเอิญให้สมเด็จพระนางสุวัฒนา ประชวรเหมือนกัน มาประทับรักษาพระองค์ท่านพร้อมทั้งสมเด็จพระภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพ็ชรรัตน์ราชสุดาเสด็จไปประทับอยู่ตึก ๗๒ ปี ด้านหน้าพร้อมพระราชมารดา บุญสืบ – เด็กช่วยพยาบาลจำเพาะนำอาหารไปอุ่นที่ห้องอาหารพร้อมกับข้าหลวงของพระองค์ท่านอุ่นอยู่ ๒ – ๓ เวลา บุญสืบเป็นเด็กช่างพูดช่างคุยฝ่ายข้าหลวงก็ถามว่าเป็นโรคอะไร ฯลฯ แล้วราชเลขาก็ส่งซุบน้ำใส น้ำค่น หลายประเภท (เครื่องสมเด็จ) มาให้จำเพาะวันละ ๓ เวลาทุกวัน และราชเลขาก็มาเยี่ยมพอ.เห็นจำเพาะผอมหนังหุ้มกระดูกยิ่งสงสารเมตตายิ่งขึ้น มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเลย เครื่องของสมเด็จมีมากพอที่จะเอื้อเฟื้อ จัดแบ่งมาให้จำเพาะจนจำเพาะอำลาจากโลกไป

ตอนนั้นจำเพาะยังไม่มีอาการหนักนักพูดได้ยิ้มได้ งอแงและออเซาะได้ เลยคุยถึงซุบด้วยความดีใจชื่นใจ แล้วดิฉันก็มานั่งคิดหาเหตุของซุบก็พอเข้าใจเรื่องบุญเรื่องกรรมว่า คนเราเกิดมาเจ้าสำราญ เจ็บหนักพักใหญ่ก็ยังมีผู้อุปการะจัดแบ่งมาให้ด้วยจิตใจที่เปี่ยมด้วยเมตตาอเนกปริยาย แล้วเราลองกวาดสายตาดูคนไข้อื่น ๆ อีกสิบกว่าห้อง ทำไมเขาไม่ได้รับการเอื้อเฟื้อเหมือนเราบ้างเล่า กุศลเป็นสันตติต่อเนื่องกัน ได้เด็กบุญสืบช่างพูดช่างคุยเข้ากับคนได้ไม่ว่าสูงว่าต่ำ อุ่นอาหาร – ไปคุยกันไปคุยกันมา ผลสุดท้ายราชเลขามาขอเยี่ยม ส่งซุบทุกมื้อทุกวัน ก็ไม่ใช่ซุบของบุคคลธรรมดา เป็นของลูกเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินเสียด้วย แล้วจะว่าจำเพาะไม่มีบุญกระไรได้ ขอทุกท่านที่มีอุปการะคุณจงเจริญ ขอกราบขอบพระคุณอีกครั้งหนึ่ง

กาลวันหนึ่งระหว่างจำเพาะเจ็บหนัก ดิฉันกำลังจะขึ้นลิฟไปเยี่ยม ยืนรอลิฟอยู่พบกับคุณหมอ สุเอ็ด คชเสนี หน้าลิฟ คุณหมอปรารภด้วยความเหี่ยวแห้งใจว่า

"สงสารพี่แจ้ง พี่พิมพ์จังเลยพี่, ที่จำเพาะมาเป็นมะเร็งที่ปอด มีลูกคนเดียวเสียด้วย พ่อ – แม่ หรือก็แก่แล้ว"

"จริงค่ะ น่าสงสารมาก พี่ ๒ คนฝากผีฝากไข้กับน้องชาย (เต็ม สุวิกรม) แต่แล้วน้องชายก็ชิงหนีไปเสียก่อน เหลือแต่ลูกก็มาเป็นเสียอย่างนี้น่าสงสารจริง ๆ" แล้วดิฉันก็ลาขึ้นลิฟไปดูจำเพาะผลักประตูเข้าไปดูเห็นบิดาจำเพาะกำลังนั่งกรรมฐานอยู่ข้างเตียงลูกชาย ดิฉันก็ย่องไปนั่งเงียบ ๆ อยู่ทางปลายเท้า สักพักใหญ่ท่านบิดาก็ลุกขึ้น เอามือลูบอกลง

ปลายเท้า ในใจดิฉันก็คิดว่า *"พี่ฉันนี่เก่งจัง!ไล่โรคกับเขาก็เป็น"* นึกขันๆ ไปยังงั้นเอง เสร็จแล้วความแห้งใจก็เข้ามาแทนที่ที่เห็นบิดาวัย ๘๕ เฝ้าพนมมือภาวนาสวดมนต์ต่อไปอีก ขอให้คุณพระช่วยให้ลูกหาย – ขอให้โรคบรรเทาเบาบางไป และขออย่าเพิ่งให้ลูกของฉันต้องตายเลย สวดมนต์อ้อนวอนยังไงก็ไม่ได้รับผล

.........จำเพาะก็สิ้นใจไปในเวลาต่อมา.........

อี๊ดเอ๋ย! โรงแรมโลกที่อาศัยพักพิงตามวัฏฏสงสารถึง ๕๑ ปี ได้ Check Out อี๊ดเสียแล้ว......

ท่านบิดาวัย ๘๕ ก้มลงจูบ–กอดลูกชายคนเดียววัย ๕๑ ด้วยน้ำตานองหน้า......

ภาพนี้ ใครจะใจแข็งแกร่งเพียงไรก็ตาม เมื่อได้ประสบพบเห็นเข้าต่อหน้าต่อตา ก็คงกลั้นน้ำตาไว้ไม่ไหวแน่ๆ......

มะเร็งรักษาก็ตาย ไม่รักษาก็ตาย

คติที่น้าชาย **เต็ม สุวิกรม** เคยให้กับอี๊ดไว้ว่า

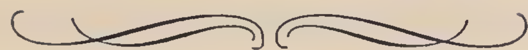
"อย่า อยู่ อย่าง อยาก" ฯลฯ

ขอให้อี๊ดพกติดตัวไปใช้ทุกภพทุกชาติเถิด และขอให้วิญญาณอี๊ดจงเป็นสุข จงเป็นสุขชั่วนิจนิรันดร์

มาลี สุวิกรม

บ้านสี่แยกบ้านแขก ธนบุรี

รักและคิดถึงพ่ออี๊ด

ปกติแล้วพี่อี๊ดเป็นคนแข็งแรง ไม่ค่อยเจ็บป่วยกับใคร มีบ้างก็ท้องเสียหรือเป็นหวัด ระยะเดือนสิงหา – กันยา พ่ออี๊ดเริ่มป่วยเป็นหวัด มีอาการเหมือนไข้หวัดธรรมดา ได้ไปให้อาจารย์ สุเอ็ด ตรวจรักษาอยู่ตลอดเวลาปลายเดือนกันยามีอาการทรุดลง มีไข้ตอนกลางคืนบ้าง กลางวันบ้าง เบื่ออาหาร อาจารย์แนะนำให้ไปเอ็กเรย์ และตรวจเสมหะที่โรงพยาบาลศิริราช วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ พ่ออี๊ดยังขับรถไปรับเงินเดือนที่กรม ตอนเย็นก็กลับมารับลูกที่โรงเรียนตามปกติ แต่รู้สึกอ่อนเพลียมาก วันเสาร์ – วันอาทิตย์ นอนซมอยู่กับบ้านทั้ง ๒ วัน อาจารย์สุเอ็ดแนะนำให้ไปพบท่านที่โรงพยาบาลเช้าวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม และวันนั้นท่านก็รับตัวไว้ที่โรงพยาบาล จากการตรวจเช็คร่างกายอย่างละเอียด ก็พบว่าพี่อี๊ดเริ่มป่วยด้วยโรคมะเร็งที่ขั้วปอด ซึ่งเป็นผลให้ปอดข้างขวาแฟบ หายใจไม่สดวก รู้สึกอึดอัด เหนื่อยหอบ แม้ทางแพทย์จะปิดบังความจริง แต่สามัญสำนึกบางอย่าง เตือนให้รู้ว่า พ่ออี๊ดคงจะอยู่กับเราอีกไม่นาน เมื่อพี่อี๊ดต้องการหรืออยากทานอะไร แม้จะยากเย็นแสนเข็ญอย่างไร ก็พยายามดั้นด้นหามาให้ คุณหมอทุกท่านได้พยายามรักษาเพื่อบรรเทาอาการเท่านั้น

อาการของพี่อี๊ด ทรุดลงเป็นลำดับ แพทย์ผู้รักษาได้พยายามช่วยบรรเทาทุกวิถีทาง ตอนสายวันอาทิตย์ที่ ๕ ธันวาคม อาการทรุดลงมาก มีอาการอึดอัด กระสับกระส่าย เมื่อเวลา ๑๒.๔๐ น. พ่ออี๊ดก็จากไปด้วยอาการอันสงบ แม้ว่าจะทราบกันก่อนแล้วว่า พี่อี๊ดไม่มีหวังหาย เพื่อน ๆ ตลอดทั้งญาติได้พยายามปลอบใจ และให้เตรียมใจไว้ก่อน ตั้งแต่ที่พ่ออี๊ดเริ่มเข้าโรงพยาบาล แต่ก็ไม่วายที่จะเสียใจ อาลัย และคิดถึงเป็นอย่างยิ่ง

มลมั่นใจเหลือเกินว่า ด้วยคุณความดีที่ได้ทำไว้แก่ส่วนรวม หมู่คณะและญาติมิตร ขณะนี้พ่อ๊ดคงจะอยู่ ณ ที่ที่มีแต่ความสบาย

ตลอดเวลา ๑๕ ปี ที่เราได้อยู่และรักกันมา มลไม่เคยเห็นพ่อ๊ดได้ประกอบกรรมชั่วอันใดเลย มีแต่ความเมตตากรุณาโอบอ้อมอารี สุภาพ และช่วยให้ทุกคนมีความสุข กรรมชั่วไม่ได้ทำ ประกอบแต่ความดี ผลที่ประกอบแต่กรรมดีนี้ ไม่ว่าพ่อ๊ดจะไปอยู่ที่ไหน ชาติใด ภพใด เป็นที่แน่ใจได้ว่า จะต้องได้รับผลของกรรมดีที่ได้กระทำไว้ตอบสนองแน่นอน ไปก่อนเถิดพ่อ๊ดที่รัก ถ้าชาติหน้าหรือภพหน้ามีจริง เราคงจะได้มาอยู่ร่วมกันอีก

วรรณวิมล ประมวลรัตน์

อาลัยคุณพ่อ

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๙ นี้ เป็นวันที่ลูกไม่คาดคิดมาก่อนเลยว่า คุณพ่อจะจากลูกไปรวดเร็วเช่นนี้ ซึ่งเป็นการจากไปอย่างที่ไม่มีวันจะหวลกลับคืนมาอีก

ตลอดระยะเวลา ๙ ปี คุณพ่อไม่เคยที่จะปริปากเลยว่าท่านเป็นหวัด ท่านไม่สบาย แต่ในระยะหลัง ๆ ท่านไม่สบายมีอาการคล้ายหวัด ท่านเป็นอยู่นานราว ๓ สัปดาห์ แพทย์จึงนำส่งโรงพยาบาลศิริราช อาการของคุณพ่อเริ่มดีขึ้น คุณพ่อพักรักษาตัวอยู่ ณ โรงพยาบาลศิริราชนานถึง ๒ เดือนเศษ ๆ อาการของคุณพ่อทรุดหนักลงเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๙ และแล้วคุณพ่อจากไปอย่างไม่มีวันกลับในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๙

เมื่อคุณพ่อพักรักษาตัวอยู่ ณ โรงพยาบาลศิริราชคุณพ่อพูดกับลูกเสมอว่าเมื่อท่านหายแล้ว ทุก ๆ วันอาทิตย์ท่านจะพาไปเที่ยววัดโบราณ ๆ ท่านบอกว่า ท่านเป็นนิดหน่อยไม่ช้าก็หาย จะได้ไปเที่ยวกัน ท่านก็พยายามปลอบใจตัวเอง

แต่และแล้วท่านก็จากลูกไป ไปสู่สุขคติภพ ณ. ดินแดนอันไกลโพ้น.

อาลัยจากลูก

วจี ประมวลรัตน์

หลักพระพุทธศาสนา

พระนิพนธ์

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถระ)

สมเด็จพระสังฆราช

วัดราชบพิธ

หลักของพระพุทธศาสนาที่สมเด็จพระบรมศาสดาตรัสเทศนาสั่งสอนไว้ คือ

สพฺพปาปสฺส อกรณํ	การไม่ทำความชั่วทั้งปวง
กุสลสฺสูปสมฺปทา	ประกอบความดี
สจิตฺตปริโยทปนํ	ชำระอัธยาศัยให้ผ่องแผ้ว
เอตํ พุทฺธานสาสนํ	ทั้ง ๓ ข้อนี้ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

เมื่อใคร่ครวญพิจารณาตามหลักคำสอนนี้แล้ว ย่อมเห็นในส่วนรวมว่า สมเด็จพระบรมศาสดา ทรงแสดงมุ่งถึงสภาพธรรมของสิ่งนั้น ๆ ไม่ทรงแสดงมุ่งถึงอารมย์ความปรารถนาของหมู่สัตว์ เพราะอารมณ์ความปรารถนาของสัตว์ไม่คงที่ ไม่มีที่สุด ฉะนั้น ก็เมื่อสภาพอารมณ์ของหมู่สัตว์ ร่วมอยู่ในข้อปรารถนาความดีความสุขสบายกายใจ ไม่ปรารถนาความชั่วความทุกข์ยากลำบากดังนี้แล้ว หลักคำสอนของพระองค์จึงทรงมุ่งก่อเหตุเพื่อเหล่าสัตว์สมปรารถนาของตน ๆ แต่การจะได้สมปรารถนานั้น ๆ มิใช่อยู่เฉย ๆ หรือบวงสรวงอ้อนวอนพระเป็นเจ้าต่าง ๆ ก็สำเร็จสมปรารถนา

ต้องกระทำเหตุอันคู่ควรกันให้เหมาะ จึงจะรับผลสมปรารถนา เหตุนี้ เมื่อปรารถนาสุข จึงต้องประพฤติกาย วาจา ใจ ของตนให้เหินห่างจากความชั่วร้ายต่าง ๆ ก่อนแล้ว กลับบำเพ็ญอยู่ในข้อปฏิบัติของความสุข ดังที่สมเด็จพระบรมศาสดาตรัสไม่ให้กระทำบาปความชั่วทั้งปวง ให้ทำแต่ความดีตลอดถึงน้ำใจก็ให้ดีบริสุทธิ์โดยสิ้นเชิงอีกด้วย จึงจะได้รับความสุขสมปรารถนา ความดีทั้งหลายซึ่งเป็นต้นเหตุของความสุขจึงเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อปฏิบัติบำเพ็ญได้เพียงไรแล้ว ควรถนอมรักษาให้มั่นคงเป็นความดีอยู่กับตนเสมอไปตลอดกาล จึงนับว่าเป็นหลักฐานดีกว่าปล่อยให้ล้มลุกคลุกคลาน ล้มร้อยครั้งตั้งร้อยหน อยู่ตามเคย ไม่เขยิบความดีให้ยิ่งขึ้น หรือสะสมความดีจนเป็นกลุ่มกองใหญ่โตถาวรได้ มีแต่จะถอยลงมาสู่ความชั่วหรือทำลายความดีของเดิมจนคุมไม่ติด เหตุนี้ พระมหาเถรบัณฑิตจึงประพันธ์ถ้อยคำไว้เตือนใจว่า ควรรักษาความดีของตนไว้ เหมือนเกลือรักษาความเค็ม ฉะนั้น

ความดี ได้แก่สภาพที่ชำระอัธยาศัย กาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ เป็นธรรมและเป็นประโยชน์ เช่น กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต เป็นต้น เมื่อแสดงตามอาการที่บุคคลถึงประพฤติ ซึ่งนับว่าเป็นความดีตามฐานนิยมแล้ว ก็จัดได้หลายนัย เช่น ในฐานะเป็นพลเมืองดี มุ่งความเป็นพลเมืองดี ต้องประพฤติตนตามระบอบการปกครอง เคารพในพระราชกำหนดกฎหมาย ไม่ฝ่าฝืน มีน้ำใจรักมั่นคงต่อประเทศชาติ ด้วยเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของเอกชน มีความสามัคคีกลมเกลียวกับเพื่อนร่วมชาติ ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจหรือเป็นเสี้ยนหนามของชาติ เช่นนี้นับว่าประพฤติตนอยู่ในความดี ตามฐานะที่เป็นพลเมือง. ในฐานะเป็นผู้ใหญ่ของตระกูล ก็ต้องประพฤติตนให้สมเป็นผู้ใหญ่มากด้วยเมตตากรุณาตั้งตนให้เป็นแบบแผนที่ดีของลูกหลาน ให้ลูกหลานเคารพรักใคร่ด้วย

ความสนิทใจ อย่าหลงเพลิดเพลินตามพอใจของตนในส่วนอบายมุขต่าง ๆ ซึ่งเป็นการให้ตัวอย่างแก่ลูกหลานทางอ้อม เป็นต้น เช่นนี้ นับว่าประพฤติตนอยู่ในความดีตามฐานะที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ใหญ่ของตระกูล

ในฐานะเป็นบิดาบังเกิดเกล้า ก็ต้องอบรมสั่งสอนบุตรธิดาให้ละเว้นจากทางชั่ว ให้ตั้งตนอยู่ในทางดี ให้ศึกษาศิลปวิทยาการตามสามารถ อย่าปล่อยปละละทิ้งไม่นำพา คอยเอาใจใส่ฝึกปรืออบรมบุตรธิดาอย่างกวดขัน แม้จะไม่มีมรดกทรัพย์สินเงินทองมอบให้ ก็ควรอบรมมรดก กล่าวคือ วิชาความรู้และศิลธรรมให้แก่บุตรธิดา จนสุดความสามารถของตน เช่นนี้ นับว่าประพฤติตนอยู่ในความดีตามฐานะที่เป็นบิดามารดา

ในฐานะเป็นบุตรธิดา เมื่อเติบใหญ่มีความสามารก ก็เอาใจใส่ดูแลปฏิบัติบำรุงบิดามารดาของตนให้ได้รับความสุขตามกำลัง ทำตนให้เป็นศรีสง่าของตระกูล และปกครองทรัพย์สินมรดกแทนบิดามารดาต่อไป ที่สุดเมื่อบิดามารดาถึงมรณะกรรม จัดการปฏิบัติศพอุทิศทักษิณาถึงท่าน อย่าประพฤติเยี่ยงบุคคลที่ไม่รู้จักบุญคุณที่เรียกว่า อกตัญญู ไม่แยแสเยี่ยมเยียนเห็นบิดามารดาเป็นดุจเรือจ้างส่งข้ามฟาก เมื่อถึงฝั่งแล้วก็ผลักทิ้ง ต้องประพฤติตนให้มีกตัญญูกตเวทีประจำใจ เพราะเป็นเครื่องแสดงความเป็นคนดีประการหนึ่ง เช่นนี้ นับว่าประพฤติตนอยู่ในความดี ตามฐานะที่เป็นบุตรธิดาของท่าน

ในฐานะเป็นครูอาจารย์หรือศิษยานุศิษย์ มิตรสหายกับมิตรสหาย นายกับคนใช้ ต่างตั้งตนอยู่ในหน้าที่ของตน ด้วยความนับถือซึ่งกันและกัน เอ็นดูสงเคราะห์กันด้วยน้ำใจเต็มด้วยเมตตากรุณา ไม่เอารัดเอาเปรียบ เช่นนี้ นับว่าประพฤติตนอยู่ในความดี ตามฐานะของตนได้เหมือนกัน

ในฐานะเป็นอุบาสกอุบาสิกา ผู้แสดงตนนับถือต่อศาสนธรรมคำสอนของสมเด็จพระบรมศาสดายิ่งกว่าพุทธศาสนิกชนอื่น ก็ต้องประพฤติ

ปฏิบัติตนให้สมกับฐานะด้วยดีจนเต็มสามารถ อย่าถือเพียงกิริยาอาการที่เมื่อถึงวันพระก็มารับศีลฟังธรรมเท่านั้น ต้องถือการอบรมบำเพ็ญตนให้มีศีลธรรมประจำใจให้ทวียิ่งขึ้นเสมอด้วย จึงจะเป็นความดีความชอบเป็นสัมมาปฏิบัติ ตรงตามสวากขาตธรรม

เมื่อต่างประพฤติปฏิบัติตนสมควรแก่ฐานะของตนแล้ว ก็นับว่าเป็นความประพฤติปฏิบัติอันดี อุดหนุนผู้ปฏิบัติได้เช่นนั้นให้เป็นคนดีมีสุขใจเป็นผล ยังได้รับความนับถือจากประชุมชนทั่วไปอีกด้วย จึงผู้ปรารถนาความดี ปรารถนาเป็นผู้ดี ควรเจริญตามโดยกวดขัน ฝึกฝนขืนใจให้ยินดีในความดีทุกเมื่อ อย่ายอมปล่อยแล้วแต่เหตุยั่วยวนจะชักจูง เมื่อสมัครเป็นคนดี ต้องประพฤติปฏิบัติอยู่ในทางดีจึงจะเป็นคนดี มิใช่เป็นคนดีเพราะประพฤติชั่ว หรือทำชั่วบ้างดีบ้าง ทำดีแต่นิดหน่อย ทำชั่วเป็นอาจิณดังนี้ จะเป็นคนดีโดยส่วนเดียวไม่ได้ ต้องเป็นคนดีเฉพาะส่วนที่ทำดี เมื่อมีนิสัยรักดี ทำดีได้มากกว่าทำชั่วอยู่แล้ว จะเริ่มทำดีได้ไม่ยากเลย ไม่เหมือนกับความชั่ว คนชั่วทำง่าย คนดีทำยาก

บัณฑิตท่านจึงเตือนให้รักษาความดีที่ประพฤติดีแล้วนั้น ๆ ไว้ อย่าให้เสื่อมสูญ แม้เป็นส่วนเล็กน้อยก็ให้ค่อยสะสมเพิ่มพูลประพฤติไปตามขั้นตามลำดับอย่าท้อถอย ให้ดูเยี่ยงน้ำฝนตกลงในภาชนะทีน้อยครั้งละหยาดยังเต็มภาชนะได้ ส่วนความชั่วเป็นส่วนให้ละทิ้งเพิกถอน ไม่ต้องรักษาไว้ให้ทำลายทิ้งจนกว่าจะหมดสิ้น ถึงจะได้ครั้งละเล็กครั้งละน้อย ก็ให้หมั่นละเพียรละไปทุกวันคืน ทุกอิริยาบถ จะค่อยเบาบางห่างชั่วยิ่งขึ้นทุกขณะ

อนึ่ง เมื่อหวังความดีให้บังเกิดมีแก่ตนตามฐานะที่เป็นอยู่นั้น ปฏิบัติบำเพ็ญได้ ก็นับว่าเป็นความดีส่วนหนึ่ง แต่เป็นส่วนผิวเผิน ไม่ซาบซึ้งจับใจหรือมั่นคงเท่ากับอบรมความดีส่วนภายในอันเกิดจากอัธยาศัยจิต

สันดาน สมเด็จพระบรมศาสดาจารย์ ทรงมุ่งถึงหลักธรรมมากกว่าอารมณ์ของบุคคล จึงได้ทรงอนุศาสน์พร่ำสอนพุทธสาวกมณฑลในส่วนหลักธรรมมากมายว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยงแท้แปรปรวนเป็นทุกข์ทนยาก ไม่ใช่อาตมะตัวตนแน่นอนจริงจัง เมื่อพุทธสาวกน้อมนึกพิจารณาใคร่ครวญจนได้ความรู้จริงแล้ว ย่อมถึงความดีอย่างสูงสุด ไม่มีทุกข์ภัยในสังสารวัฏเป็นผู้ดีชั้นยอดเยี่ยม บริสุทธิ์บริบูรณ์โดยสิ้นเชิง ไม่เวียนกลับมาสู่ความชั่วแม้เพียงเล็กน้อยอีกเลย

อันการที่จะได้ปรีชาหยั่งเห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อย่างแจ่มแจ้งประจักษ์ใจนี้ มิใช่ของง่าย เพียงแต่จะให้เห็นตามตำรับตำราคำสอน หรือเห็นตามคำบอกเล่าจำทรงไว้ได้ ก็นับว่ายากพอดู เพราะไม่ใช่เพียงอารมณ์นึกคิดเท่านั้นก็จะสำเร็จความดีไปสวรรค์พ้นทุกข์ภัยได้ แต่นี้ต้องให้ดีพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ บริสุทธิ์ – บริบูรณ์ทั้ง ๓ ส่วนเสมอกัน จึงนับเป็นของยากอย่างยิ่ง ส่วนกายกับวาจา เป็นอาการแสดงของใจ ลำพังใจส่วนเดียว เมื่อไม่มีทางแสดงออกภายนอก ก็ไม่สามารถทราบลักษณะอาการของใจได้ จึงต้องอาศัยกายกับวาจาเป็นทางแสดงลักษณะ อาการกาย วาจาหยาบละเอียด ชั่วดีอย่างใด ก็แสดงถึงใจว่าหยาบละเอียดชั่วดีอย่างนั้นจะทราบอัธยาศัยใจคอของใคร จึงต้องสังเกตุกิริยาพาทีของผู้นั้น ๆ ใจจึงเป็นส่วนสำคัญ เป็นต้นเดิมของความดีความชั่ว ความดีและความชั่วล้วนเกิดมาจากใจ มิได้เกิดจากที่อื่น ใจจึงเป็นใหญ่ เป็นประธาน ถ้าใจชั่วพูดหรือกระทำอะไรก็ล้วนชั่วไปหมด ใจดี พูดหรือจะทำอะไร ก็ดีตลอดเมื่อใจดี ย่อมมีความสุขเบิกบานเสมอเหมือนเงาตามตัว ถ้าใจชั่ว ก็ย่อมมีทุกข์เดือดร้อนเผารนใจ เหมือนล้อเกวียนหมุนตามรอยเท้าโคที่เทียมไปตลอดทางฉะนั้น ความดีในทางธรรมจึงมุ่งการอบรมใจให้บรรลุถึงความดี

มีความดีประจำอยู่ทุกอิริยาบถเป็นสำคัญ เมื่อเว้นชั่วประกอบกุศลได้ ๒ ประการแล้ว ยังต้องอบรมใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่องอีก เป็นประการสุดท้าย

อันการที่จะอบรมใจให้ถึงความผ่องใสบริสุทธิ์ จะอบรมโดยตรงที่ใจทีเดียว เป็นการข่มขืนหักหาญเกินไป น้อยนักที่จะได้ผลสมประสงค์ เข้าหลักอัตตกิลมัตถานุโยค ลำบากตัวเปล่า เพราะใจเหมือนแก่นของต้นไม้ ผู้ปรารถนาแก่น แม้ไม่ต้องการเปลือกกะพี้ ก็จำเป็นต้องถากเปลือกกะพี้เข้าไปก่อน จึงจะได้แก่นสมปรารถนา ดังนั้น หลักการศึกษาของสมเด็จพระบรมศาสดา จึงตรัส สีลสิกขาไว้เป็นประการต้น ลำดับต่อไปจึงตรัส จิตตสิกขา ปัญญาสิกขา ซึ่งเกี่ยวข้องกับใจสุขุมยิ่งขึ้นตามลำดับ เมื่อว่าถึงการประพฤติปฏิบัติธรรมอันเป็นคุณความดีแก่ตน จึงต้องเริ่มด้วย สีลสิกขา อบรมฝึกปรือส่วนกายกับวาจา ซึ่งเป็นอาการอย่างหยาบของใจไว้ก่อน เมื่อว่าสิ่งที่ต้องอบรมฝึกปรือ ใจเป็นประการสำคัญกว่าส่วนกายวาจา

พุทธศาสนิกชนผู้ปรารถนาความดี ความงาม ในสวากขาตธรรมแก่ตน จึงควรเริ่มอบรมส่วนหยาบทางกาย วาจา อันเป็นส่วนสีลสิกขาให้ไพบูลย์ก่อน ส่วนกายจะปรากฏเป็นความดีขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยปลูกเมตตากรุณา ให้มากในอัธยาศัย คิดถึงตัวเขาตัวเราที่มีการรักสุขเกลียดทุกข์เช่นเดียวกัน ไม่ปรารถนาให้ใครมาแย่งชิงดูกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สมบัติประเพณีของตน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่ออบรมฝึกหัดอยู่ดังนี้เสมอไป ก็จะเป็นเหตุให้วิรัติงดเว้น จากการทำลายชีวิตสัตว์หรือเบียดเบียนทุบตีทำให้อดอยากอันเป็นฉายาปาณาติบาต ตลอดสัตว์เล็กใหญ่ สัตว์ที่มีคุณมากคุณน้อยทุกชนิด, เว้นจากถือเอาทรัพย์สิ่งของผู้อื่น ตั้งแต่ส่วนเล็กน้อยตลอดถึงส่วนมากมายใหญ่โต พยายามแสวงหาด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนโดยสุจริต และเว้นจากประพฤติผิดประเวณี ยินดีเฉพาะคู่ครองของตน

ส่วนวาจา ก็ต้องอาศัย ถือความซื่อสัตย์สุจริตเป็นประมาณ ไม่พูดให้คลาดจากความจริง ไม่พูดกระทบกระเทือน หรือพูดเปรียบเปรยเขา ไม่นินทาว่าร้ายเขา ไม่พูดยกตนข่มท่าน ยุยงให้เขาแตกร้าวกัน ไม่พูดถ้อยคำหยาบคาย ไร้ประโยชน์ นิยมพูดแต่ความจริง พูดแต่ถ้อยคำสมัครสมานน้ำใจกัน อ่อนหวานนิ่มนวลและเป็นหลักฐานควรเชื่อฟัง ที่จริงการพูดเป็นของจำเป็นประการหนึ่ง พูดดีมีผู้ชอบพอรักใคร่นับถือ พูดไม่ดี มีผู้เกลียดไม่เคารพยำเกรง ถึงทราบดีอยู่เช่นนี้ ก็ยังมีการประหารกันด้วยคำพูดอยู่เกลื่อนกลาด ดูเหมือนสมัครใจให้ผู้อื่นพูดดีกับตน แต่ตนพูดดีกับใครไม่ได้ น่าสงสารที่มาสร้างขวากหนาม ก่อกรรมทำเวรให้แก่ตนเนิ่นนานเพียงลมปากของตนเอง ๔-๕ คำ คำพูดเกิดจากปากของตนเองไฉนจึงสำรวมให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ยากนัก แต่เมื่อรักจะเป็นผู้ดีคอยมีสติระวัง หัดสำรวมอยู่โดยกวดขันแล้ว ก็อาจดำรงตนอยู่ในความเป็นคนดีเพราะปากได้โดยแท้ ส่วนใน ในระยะเบื้องต้นนี้ เพียงระวังอย่าให้ความอยากได้ครอบงำจนเกินควร อบรมให้มีสันโดษยินดีตามมีตามได้ อย่าให้อาฆาตจองเวรใคร ด้วยคอยให้อภัยแก่ผู้นั้น ๆ เพราะอำนาจเมตตากรุณาและอย่าดื้อดึงทิฏฐิเห็นผิดไปจากธรรมที่ชอบ ให้หมั่นศึกษาสดับตรับฟังใต่ถามจากผู้รู้ ดังนี้ ความเห็นที่ผิดพลาดอยู่แต่เดิมนั้น จะค่อยบันเทาคลาย กลายเป็นความเห็นที่ถูกตรงได้

เพียงการอบรมกาย วาจา ใจ ให้ดำเนินอยู่ในแนวกรรมบถ แม้จะเป็นเบื้องต่ำ แต่ถ้าบำเพ็ญให้บริสุทธิ์บริบูรณ์โดยแท้จริงแล้ว ความบริสุทธิ์นี้แล จักแน่นแฟ้นเป็นหลักฐานมั่นคงอบรมถึงอธิจิตต์ อธิปัญญาได้โดยไม่ต้องสงสัย รากฐานของตึกสูงใหญ่ต้องทำให้แน่นหนาแข็งแรงเพื่อทานน้ำหนักส่วนเบื้องบนฉันใด ในภูมิธรรมเบื้องต่ำเพียงรักษาศีล

พึ่งธรรม ถ้าไม่ได้ผลกำใจตนจนได้ความบริสุทธิ์บริบูรณ์แล้ว ย่อมไม่เป็นรากฐานให้ก่อเกิดถึงภูมิธรรมเบื้องสูงยิ่งขึ้นไป ถึงสวรรค์ นิพพานได้เลย

ฉะนั้น เพื่ออบรมคุณธรรมความดีครั้งละเล็กคราวละน้อย ค่อยเจริญปฏิบัติตามลำดับ ก้าวไปให้ถึงคุณธรรมเบื้องสูงไม่ถอยหลังด้วยความเฉื่อยชา ไม่โทษบุญวาสนาบารมีอยู่เสมอแล้ว ก็นับว่าเป็นผู้มีคุณธรรมความดีอยู่กับตนตามสมควรแก่อุตสาหะ เป็นผู้ดีได้ตามฐานะ ถึงรักษาคุณความดีของตนไว้อย่าให้เสื่อมคลาย เช่นเดียวกับเกลือแม้ก้อนเล็กน้อยเพียงไร รสเค็มก็ไม่จืดจาง คงเค็มเป็นเกลืออยู่เสมอ.

สวดมนต์มีคำนำ

เรื่อง "จงตักเตือนตนด้วยตน จงพิจารณาตนด้วยตน"

โดย

พระพุทธพจนวราภรณ์ (จันฺตากโร) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

แสดงทางสถานีวิทยุกระจายเสียง กรมประชาสัมพันธ์

ท่านพุทธศาสนิกชนผู้สนใจในการสดับและปฏิบัติธรรมทั้งหลาย

วันนี้วันอังคารแรม ๘ ค่ำ เดือนอ้ายตามจันทรคตินิยมทางสุริยคติกาล วันที่ ๑๔ ธันวาคม เหลือเวลาอีก ๑๗ วัน ก็จะสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ขึ้นปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๐ อาตมาเคยกล่าวเตือนท่านทั้งหลายในคราวสิ้นปีเก่าขึ้นปีใหม่ให้พากันสำรวจต้นทุนกำไรของชีวิต เหมือนพ่อค้าแม่ขายพอปลายปีก็พากันปิดบัญชีทำงบดุลย์ เวลาที่ล่วงไป ๑๒ เดือน ๔๘ สัปดาห์ หรือ ๓๖๕ วัน หรือตั้งแต่ต้นปีถึงวันนี้ เราทั้งหลายผู้มีนามว่าคฤหัสถชนผู้ครองเรือนมีชีวิตอยู่ดีตลอดมาหรือไม่ ? กล่าวคือคิหิสุข ๔ ประการ อันได้แก่ ๑. สุขเกิดจากการมีทรัพย์สินเงินทองอุปโภค บริโภค บริบูรณ์หรือบกพร่องขาดแคลน ๒. สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์เลี้ยงตนและคนที่เกี่ยวข้องกับตนให้ได้สุขทั่วถึงตลอดไปหรือไม่ ? ๓. สุขเกิดจากการไม่ต้องมีหนี้ หรือได้เปลื้องหนี้ใช้คืนเจ้าของเดิม เป็นไทแก่ตัวปรอดโปร่งใจตลอดไปหรือไฉนๆ และ ๔. สุขเกิดจากการงานที่ปราศจากโทษ หมายถึงหากินด้วยสัมมาอาชีวะ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดไม่โกงใคร ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อนหรือไม่ ? ถ้าเมื่อชาวเราได้สำรวจต้นทุนกำไรของชีวิตที่ล่วงมา พบอุปสัคอันตรายคิหิสุข ก็จัดการแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปจนบรรลุคิหิสุขครบทั้ง ๔ ประการ ตลอดชีวิตที่ล่วงมาก็ควรที่จะปราบปลื้มใจ นี้เป็นกำไรของชีวิตในฝ่ายคติโลก ส่วนในฝ่ายคติธรรม ก็ไม่ควรปล่อยกาล

เวลาขัยวัยให้ล่วงไปเปล่า ควรขวนขวายแสวงหานาถะธรรมะ อันเป็นที่พึ่ง เป็นสาระแก่นสารของชีวิต ที่เรียกว่าบุญหรือกุศล คือความดีอันเกิดจากทานการให้พัสดุสิ่งของก็ดี เกิดจากศีลการสำรวมระวังรักษากายวาจาให้เรียบร้อย คือเว้นในข้อห้ามทำตามในข้ออนุญาตก็ดี เกิดจากภาวนาซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ คือสมถภาวนา หมายถึงสำรวมใจให้สงบตั้งมั่น ไม่ปล่อยให้รักง่าย เกลียดโกรธง่าย มัวเมาเพลิดเพลินฟุ้งสร้านง่าย เป็นต้นก็ดี เกิดจากวิปัสสนาใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นสภาวธรรม คือรูปนามขันธ์ ๕ ที่สมมติว่าตัวตนสัตว์ บุคคล เรา เขา ของเรา ของเขา ว่าล้วนแต่เป็นอนิจจังไม่เที่ยงแท้ ต้องแปรปรวนยักย้ายอยู่เสมอ เป็นทุกขัง ทนยากทนอยู่ในภาวเดียวไม่ได้ เป็นอนัตตาไม่มีตัวตน หรืออ้อนวอนบังคับขอร้องได้ไม่เป็นไปตามใจหวัง ถ้าชาวเราหมั่นเพิ่มเติม สั่งสมทาน ศีล ภาวนา ทั้งสมถภาวนาทั้งวิปัสสนาภาวนาเสมอไปเช่นนี้ตลอดเวลาที่ล่วงมา ชีวิตของชาวเราก็จะไม่ไร้ประโยชน์ กาลเวลาที่ล่วงไปก็จะไม่ล่วงไปเปล่า ชื่อว่าถือเอาสาระแก่นสารของตนไว้ได้ ฉะนั้น จึงขอให้หัวข้อธรรมที่จะบรรยายในวันนี้ว่า "จงพากันตักเตือนตนด้วยตน จงพิจารณาตนด้วยตน" ตามนัยพระพุทธภาษิตนิพนธ์ที่ว่า

อตฺตนา โจทยตฺตานํ ปฏิมํเสตมตฺตนา
โส อตฺตคุตฺโต สติมา สุขํ ภิกฺขุ วิหาหิสิ

แปลความว่า ท่านทั้งหลายจงตักเตือนตนด้วยตน จงพิจารณาตนด้วยตน ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในโทษของสังสารวัฏ ท่านนั้นมีสติคุ้มครองตนไว้ดีแล้ว ย่อมมีชีวิตอยู่เป็นสุข ดังนี้ นี่เป็นใจความตามคาถาพระพุทธภาษิต ตามนัยพระพุทธภาษิตนี้สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงสอนให้ชาวเราหมั่นตักเตือนตนด้วยตน หมั่นพิจารณาตนด้วยตนนั้น ก็เพราะตนเป็นใหญ่ เป็นที่พึ่ง เป็นคติทางดำเนินของตน คนอื่นไม่มีใครในโลกที่จะมีอำนาจเหนือตนได้ อำนาจอื่น ๆ ที่ปกครองได้ก็จำเพาะร่างกายอัน

เป็นทางภายนอกเท่านั้น หาสามารถที่จะบังคับหรือปกครองถึงจิตใจได้ไม่ เช่นจะห้ามไม่ให้คนอื่นคิดนึกด้วยใจ หาสำเร็จตามประสงค์ไม่ ลำพังใจต่างมีอิสระเป็นใหญ่ได้เต็มที่ จะคิดดีหรือคิดชั่ว เศร้าหมองหรือผ่องแผ้วก็อยู่ที่ตนของตน บุคคลในโลกทุก ๆ คน ต่างมีตนเป็นที่รักด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครจะปฏิเสธหรือคัดค้านได้ ข้อนี้พึงเห็นตัวอย่างในเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขนาดหนัก ในเวลาเช่นนั้นแม้จะต้องเสียทรัพย์สินสิ่งของที่รักที่หวงแหนเพื่อถ่ายถอนให้ตนรอดพ้นจากความเจ็บไข้ หรือความตาย ก็ยอมหมด ไม่รักไม่อาลัยไม่เสียดายทรัพย์สินสิ่งของภายนอกนั้น ๆ ความรักทั้งหลายที่มีอยู่ก็มารวมอยู่ที่ตน สมด้วยนิพนธ์พุทธภาษิตว่า **"นตฺถิ อตฺต สมํ เปมํ"** ความรักอื่นเสมอด้วยตนไม่มี ดังนี้ อนึ่งตนย่อมเป็นที่บังเกิดความดีและความเสีย ทั้ง ๒ ประการ นับเป็นต้นข้ออันสำคัญ คนอื่นเป็นแต่เพียงปัจจัยช่วยแนะนำส่งเสริมภายนอก ส่วนภายในเป็นหน้าที่ของตน ต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง ตนเป็นหลักเป็นสำคัญเช่นนี้ ท่านจึงสอนให้ตักเตือนตนด้วยตน ให้พิจารณาตรวจดูตนด้วยตนแท้ทีเดียว การที่จะตักเตือนตนด้วยตนก็ดี พิจารณาตนด้วยตนก็ดีนั้นท่านประสงค์ให้ทำอย่างไรบ้าง ๆ อันนี้ท่านหมายให้มีสติปัญญาหมั่นโจทท้วงตน หมั่นพิจารณาสอบสวนตรวจตราดูความประพฤติปฏิบัติกายวาจาใจของตน ด้วยความไม่ประมาท เมื่อเพ่งอรรถรสตามนี้แล้ว ย่อมมีนัยะที่จะพรรณาได้หลายสถาน แต่ในวันนี้จักยกขึ้นบรรยายเพียงสาม ๓ ประการ เท่านั้นพอสมควรแก่เวลา คือ

๑. พึงตักเตือนตนด้วยตน พึงพิจารณาตนด้วยตนโดยฐานะ

๒. พึงตักเตือนตนด้วยตน พึงพิจารณาตนด้วยตนโดยกาละ และ

๓. พึงตักเตือนตนด้วยตน พึงพิจารณาตนด้วยตนโดยสภาวะ

มีอธิบายว่าประการต้นที่กล่าวว่า จงตักเตือนตนด้วยตน จงพิจารณาตนด้วยตน โดยฐานะนั้น หมายถึงหน้าที่ตำแหน่งการงานที่จะพึงกระทำ ซึ่งเรียกว่า "ฐานะ" เมื่อคนเรารู้จักฐานะของตนดีแล้ว ก็ประพฤติปฏิบัติ

ให้เหมาะสมแก่ฐานะหน้าที่หรือตำแหน่งนั้น ๆ ก็บรรดาคนที่เกิดมาในโลก จะอยู่คนเดียวไม่ได้ ย่อมเกี่ยวข้องเนื่องถึงกันตามฐานะ เช่นเป็นบุตรธิดาของเขาบ้าง เป็นบิดามารดาเขาบ้าง เป็นญาติผู้ใหญ่ของเขาบ้าง เป็นญาติผู้น้อยเขาบ้าง เป็นผู้บังคับบัญชาเขาบ้าง เป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเขาบ้าง หรือเป็นเพื่อน เป็นมิตรสหายของกันและกันบ้าง มักเป็นไปเช่นนี้ด้วยกันทั้งนั้น เมื่อคนเราอยู่ในฐานะไหนก็ทำตนสมควรแก่ฐานะนั้น เช่นเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ หรือเป็นพ่อแม่ที่ดีของลูก ๆ เป็นญาติที่ดีของบรรดาญาติ เป็นผู้ใหญ่ที่ดีของผู้น้อย หรือเป็นผู้น้อยที่ดีของผู้ใหญ่ เป็นเพื่อนเป็นมิตรสหายที่ดีของบรรดาเพื่อนมิตรสหายของกันและกัน ดังนี้เป็นต้น ก็ชื่อว่าทำดีโดยฐานะ เหมาะสมแก่ฐานะ

ประการที่ ๒ ที่ว่าจงตักเตือนตนด้วยตน จงพิจารณาตนด้วยตนโดยกาละนั้น หมายถึงกาลเวลาที่เป็นภายนอก ๑ ที่เป็นภายใน ๑ กาลเวลาที่เป็นภายนอกนั้น หมายถึงกาลเวลาคืนวันเดือนปี ตามธรรมดาที่ล่วงไป ๆ ส่วนกาลเวลาที่เป็นภายในนั้น หมายถึงขัยวัยปูนชั้นของอายุ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ วัย ๓ ระยะ คือวัยต้นเรียกปฐมวัย ๑ วัยกลางเรียกมัชฌิมวัย ๑ วัยปลายเรียกปัจฉิมวัย ๑ ระยะหรือวัยละ ๒๕ ปี วัยทั้ง ๓ นี้ควรแก่ธุระการงานอย่างไร ? เช่นปฐมวัยให้ขยันเล่าเรียนศึกษาศิลปวิทยาความรู้ให้มาก คนเราจะเรียนรู้อะไร ๆ ได้ก็เฉพาะอยู่ในปฐมวัยหรือวัยต้น วัยที่ ๒ หรือมัชฌิมวัย ควรขวนขวายแสวงหาทรัพย์สินธุระการงาน ตำแหน่งหน้าที่กัลยาณ เกียรติกัลยาณยศ เพื่อส่งเสริมประดับสกุลแห่งตน ๆ คนเราจะตั้งต้นได้เป็นหลักฐาน ก็อยู่ในขัยในวัยกลางนี้ ถ้าถึงปัจฉิมวัย หรือวัยปลายของชีวิตก็ควรแสวงหาธรรมะหนาถะที่พึ่งเตรียมตัวไปปรโลก กล่าวคือเตรียมตัวตายไว้ล่วงหน้า จะได้มีเวลานาน ๆ ให้ตายดี พร้อมที่จะตายให้โลกคือคนอื่นเขาระลึกกล่าวขวัญถึง มีอนุสรณ์ความดีให้คนในภายหลังระลึกถึงไม่ลืมเลือน จึงชื่อว่าตายดี จึงจะสมกับคำว่า "เกิดมาดี มีชีวิต

เป็นอยู่ดี และตายไปดี” เพราะถือเอาสาระแก่นสารของตนไว้ได้ในโลกนี้ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า **“ขโณ มา โว อุปจฺจคา”** ขณะคือกาลเวลาอย่าได้ล่วงเลยไปเสียเปล่า เพราะว่า **“ขณาตีตา หิ โสจนฺติ นิรยมฺหิ สมปฺปิตา”** บุคคลผู้ปล่อยให้กาลเวลาล่วงเลยไปเสียเปล่าย่อมเศร้าโศก เต็มเพียบอยู่ในนรก คือสถานที่อันหาความเจริญไม่ได้ดังนี้

ประการที่ ๓ ที่ว่าจงตักเตือนตนด้วยตน จงพิจารณาตนด้วยตนโดยสภาวะนั้น หมายถึงให้มีปัญญาหยั่งทราบถึงสภาวธรรมนั้น ๆ ตามที่เป็นจริงที่เรียกว่า **“สัจจธรรม”** แล้วประกอบกิจให้สมกัน เพราะพระพุทธเจ้าผู้ประกาศพระพุทธศาสนา ทรงเน้นหนักในเรื่องกฎของกรรมและกฎของสังสารวัฏ คือการเวียนตายเวียนเกิดอยู่ในภพหรือกำเนิดทั้ง ๓ คือกามภพ รูปภพ อรูปภพ ใจความก็คือ “สรรพสิ่งทั้งหลายย่อมหมุนเวียนไปตามเหตุและผล” เมื่อเหตุมีหรือมีเหตุ ก็ส่งให้เกิดผล ผู้ที่ยังไม่หมดเหตุจึงต้องเวียนวนหาคติ และมีกรรมเป็นผู้นำไปสู่คติ ที่เรียกว่าสุคติมนุษย์เทวดาหรือโลกสวรรค์โลกพรหม หรือทุกคติอบายวินิบาตนรกกำเนิดเดรัจฉาน ถ้าได้คติดีก็เป็นเครื่องหมายให้หยั่งทราบว่า “กรรมดีให้ผล” ถ้ากรรมชั่วให้ผลก็ได้คติชั่ว ดังพระบาลีในกรณียสูตรใจความว่า “เมื่อสัตว์ประกอบกรรมเป็นทุจริต เบื้องหน้าแต่กายตายไป ก็ไปเกิดในอบายวินิบาต นรกและกำเนิดเดรัจฉาน ส่วนผู้ประกอบกรรมเป็นสุจริต เบื้องหน้าแต่กายตายไปก็ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์” ดังนี้ ก็เราทั้งหลายได้อัตตภาพมาเป็นมนุษย์เป็นสุคติภูมิ ดีมาแล้ว ควรประกอบกรรมเป็นสุจริตทั้งกายวาจาใจอย่าประกอบกรรมเป็นทุจริตเลย เพราะทุจริตให้ผลเป็นทุกข์ ทั้งในชาตินี้ทั้งในชาติหน้า ส่วนสุจริตให้ผลเป็นสุขสบาย ทั้งในชาตินี้ทั้งในชาติหน้าหรือเกิดมาแล้ว เมื่อชีวิตยังเป็นอยู่ก็จงตักเตือนตนด้วยตน พิจารณาตนด้วยตน ทั้งโดยฐานะคือหน้าที่ ทั้งโดยกาละ คือกาลเวลาขัยวัยที่ล่วงไป ๆ

ทั้งโดยสภาวะคือกฎของกรรมและกฎแห่งสังสารวัฏ แล้วประกอบกิจธุระการงานให้เหมาะให้สมควรแก่ฐานะ แก่กาลเวลาขัยวัยและสภาวธรรมนั้นๆ ดังบรรยายมา เมื่อถึงสิ้นปีเก่าขึ้นปีใหม่ ก็จะปลาบปลื้มใจว่า "เราทำดี ๆ เราปฏิบัติตนดีตลอด ๓๖๕ วัน หรือ ๑๒ เดือน ๔๘ สัปดาห์" ไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์ได้พบพระพุทธศาสนา

ขอยุติคำบรรยายเรื่อง "จงตักเตือนตนด้วยตน พิจารณาตนด้วยตน" ไว้เพียงเท่านี้

อนึ่ง ในเดือนธันวาคม วันที่ ๕ ที่ล่วงมาแล้วนี้ เป็นอภิลักขิตกาลคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชพระธรรมิกภัทรมหาราชผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ จึงขอถือโอกาสนี้ชักชวนชาวไทย ทั้งบรรพชิต คฤหัสถ์ชายหญิง เด็กผู้ใหญ่ทุกเพศทุกวัย เมื่อได้ฟังพระภิกษุสงฆ์สาธยายบาลีพระพุทธภาษิตตามแบบมคธจบแล้ว จงพร้อมกันอธิษฐาน ขอคุณอำนาจพระศรีรัตนตรัย และอานุภาพบุญกุศล อานุภาพแห่งพระสยามเทวาธิราชและเทพยดาอารักษ์ทุกแห่งหนได้อภิบาลรักษาประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คือสมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า กับทั้งสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร พระราชธิดา พระบรมราชชนนี พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ คณะรัฐบาล ทหาร ตำรวจ พลเรือนประชาราษฎรผู้ประพฤติธรรมทุกหมู่เหล่า ให้ปราศจากทุกข์โศกโรคภัยพิบัติอุปสรรคศัตรูอุปทวันตรายทั้งหลายทั้งปวง ให้เจริญงอกงามตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรม มีความสามัคคี มุ่งแต่เอื้อเฟื้อสงเคราะห์กันและกันไม่ยุแหย่ให้แตกร้าวกัน ประกอบธุระการงานให้เหมาะสมแก่ฐานะหน้าที่ กาละและสภาวะ สำเร็จสิ่งที่ปรารถนาโดยชอบประกอบด้วยธรรมทั่วทุกท่านทุกคนเทอญ.

สวดมนต์มีคำนำ

เรื่อง "จงมาแสวงหาดวงประทีปกันเถิด"

โดย

พระพุทธพจนวราภรณ์ (จินฺตาภโร) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

แสดงทางสถานีวิทยุกระจายเสียง กรมประชาสัมพันธ์

ท่านพุทธศาสนิกชนผู้สนใจในการสดับและปฏิบัติธรรมทั้งหลาย

วันนี้จักบรรยายเรื่อง **"เราจงพากันมาแสวงหาดวงประทีปกันเถิด"**

เมื่อคืนวันสิ้นปีเก่า ขึ้นปีใหม่ ชาวเราลางพวกพากันร่าเริงเพลิดเพลินในการดู การเล่นกีฬาพื้นเมือง หรือดูมหรสพต่าง ๆ ลางพวกก็พากันร้องรำทำเพลง ดื่มสุราเมรัยแสดงความปีติยินดีว่า "ชีวิตของเรารอดปลอดจากภัยอันตรายล่วงมาได้อีกครบรอบปีหนึ่ง" ก็การมีอายุยั่งยืนยาวนานย่อมเป็นที่ต้องการของมนุษย์และสัตว์ทุกประเภท ที่รวมเรียกว่า "สัตวโลก" หรือโลกสันนิวาส ไม่มีผู้ใดต้องการมีอายุน้อยอายุสั้น ล้วนต้องการมีอายุยืนด้วยกันทั้งนั้น แต่เมื่อคิดไปอีกนัยหนึ่งในฝ่ายตรงกันข้าม อายุยืนไปเท่าไรก็ชื่อว่าเดินไปสู่ความแก่ความเจ็บไข้ และความตายใกล้เข้าไปเท่านั้น (ความแก่ความเจ็บไข้และความตายเป็นภัยที่น่าหวาดกลัวของคนและสัตว์ ไม่มีใครอยากพบอยากเห็นหรืออยากประสบด้วยตน หรือมีมาถึงแก่ตน ล้วนต้องการห่างไกลด้วยกันทั้งนั้น แต่จะอยากหรือไม่อยากเราทุก ๆ คน วันหนึ่งก็ต้องพบต้องประสบด้วยตนกับตน เดี๋ยวคนนั้นตายคนนี้ตาย ทั้งที่เรารู้จักบ้างไม่รู้จักบ้าง เห็นหน้ากันเมื่อเช้า พอสายหน่อยก็ได้ข่าวตาย หรือเมื่อสายเห็นดีอยู่ พอบ่ายก็ตาย เมื่อบ่ายยังอยู่พร้อมหน้ากับญาติพี่น้อง พอเย็นก็ตาย ดังนี้เป็นต้นเป็นข่าวมีประจำทุก ๆ วัน ดังนั้นการที่ชาวเรา

มีอายุยืนไปเท่าไรก็ชื่อว่าใกล้ความตายเข้าไปเท่านั้น) ควรจะสังเวชสลดใจและไม่ประมาทในวัยในอายุและในชีวิตว่ายังหนุ่มยังสาว ยังไม่เจ็บไข้และยังไม่ตาย ต่อแก่จึงตาย เจ็บจึงตาย แท้จริงความตายมีแก่เราทุกลมหายใจเข้าและออก เช่นหายใจออกถ้าไม่หายใจเข้าก็ตาย หรือหายใจเข้าถ้าไม่หายใจออกก็ตาย ความแก่และความตายจึงมีแก่เราทุก ๆ คน ทุกลมหายใจเข้าและออก เพราะเหตุนี้ จึงไม่ควรประมาทร่าเริงเพลิดเพลินอะไร เพราะโลกถูกไฟคือกองทุกข์ของกองกิเลสเผาไหม้อยู่เป็นนิตย์ สมจริงตามพุทธภาษิตที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทอดพระเนตรเห็นอาการวิปลาสของบรรดาหญิง ผู้เป็นสหายของนางวิสาขามหาอุบาสิกา มีความประมาทพากันดื่มกินสุราเมรัย อันเป็นส่วนเหลือของสามีแห่งตน ๆ พากันเมามายใคร่จะร้องรำทำเพลงต่อพระพักตร พระองค์จึงตรัสคาถานี้ว่า

โก นุ หาโส กิมานนฺโท นิจฺจํ ปชฺชลิเต สติ
อนฺธกาเรน โอนทฺธา ปทีปํ น คเวสถ

แปลความว่า "จะมัวเมาร่าเริงเพลิดเพลินกันทำไม? เมื่อโลกถูกไฟเผาไหม้อยู่เป็นนิตย์ ท่านทั้งหลายอันความมืดครอบงำปกคลุมหุ้มห่อแล้วไฉนไม่แสวงหาประทีปเล่า?" ดังนี้ ก็คำว่าโลก ๆ ในพระคาถานี้หมายถึงสัตวโลก หรือโลกสันนิวาสคือมนุษย์และสัตว์ที่รวมกันมีชีวิตเป็นอยู่ ล้วนถูกไฟคือกองทุกข์และกองกิเลสแผดเผาให้มอดไหม้ร้อนรุมอยู่เนืองนิตย์ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ไม่ว่างเว้น ก็คำที่ว่ากองทุกข์และกองกิเลสนั้นหมายถึงอะไร? มีกี่ประเภทบ้าง? คำว่า "กองทุกข์" หมายถึงทุกข์ ๑๑ กอง ๑๑ ประเภท คือชาติความเกิดเป็นทุกข์ ชราความแก่เป็นทุกข์ มรณะความตายเป็นทุกข์ ทุกข์ ๓ กองนี้เรียกว่า "สภาวทุกข์" เพราะเป็นทุกข์มีเองเป็นเองทุกรูปทุกนามตามสภาพ หนาวก็ต้องห่มผ้า ร้อนก็ต้องอาบน้ำหิวก็ต้องรับประทานอาหาร กระหายก็ต้องดื่มน้ำ กินมากดื่มมากก็คอยขับ

ถ่ายออกและต้องผลัดเปลี่ยนอิริยาบถ เป็นต้นรวมเรียกว่า "นิพัทธทุกข์" แปลว่าทุกข์เนืองนิตย์ หรือทุกข์ตลอดไป และลางคราวก็ต้องเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรคภายในภายนอก มีทุกขเวทนามากบ้างน้อยบ้าง รวมเรียกว่าพยาธิทุกข์ แปลว่าทุกข์เพราะความเจ็บป่วย และลางคราวเราอยู่ดี ๆ ไม่ได้ทำบาปทำกรรมชั่วช้าเลวทรามอย่างใดเลย แต่ถึงคราวอกุศลกรรมเก่าให้ผลตามมาทันในชาตินี้ต้องถูกจองจำปรับไหม หรือทำร้ายร่างกายทรัพย์สินหรือเกิดอุบัติเหตุถูกใส่ความด้วยเรื่องไม่เป็นความจริง รวมเรียกว่า "วิบากทุกข์" แปลว่าทุกข์เพราะวิบาก กรรมเก่าตามมาให้ผล หรือเกิดมาแล้วต้องแสวงหาอาหารใส่ปากเลี้ยงท้อง ทั้งแก่ตนแก่พวกพ้องที่เกี่ยวข้องกับตนต้องทุกข์ยากลำบากในการแสวงหาอาหาร หาทรัพย์ หาอุปโภคบริโภครวมเรียกว่า "อาหารปริเยฏฐิทุกข์" แปลว่าทุกข์เพราะแสวงหาอาหารและปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีวิต และคนเราเมื่อรวมอยู่กันมาก ๆ ก็ย่อมมีปากมีเสียงเถียงทะเลาะกันบ้าง เหมือนลิ้นกับฟันยังมีเวลากระทบกัน ลางคราวถึงกับทำร้ายร่างกายและชีวิต มีข้อพิพาทต้องฟ้องร้องถึงโรงศาลเป็นต้น รวมเรียกว่า "วิวาทกมูลกทุกข์" แปลว่าทุกข์มีวิวาทกันเป็นมูล ลางคราวมีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ ลางครั้งก็ได้รับคำสรรเสริญเยินยอ ลางคราวก็ถูกนินทาด่าว่า ลางครั้งก็มีโลกิยสุข และลางคราวก็ได้รับโลกิยทุกข์ หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันไป ท่านเรียกว่า "สหคตทุกข์" แปลว่าทุกข์กำกับกันคือลาภคู่กับอลาภ ยศคู่กับอยศ สรรเสริญคู่กับนินทา สุขคู่กับทุกข์ ยังมีปกิณณกทุกข์ แปลว่า ทุกข์เบ็ดเตล็ด หรืออาคันตุกทุกข์ ทุกข์จร คือโสกะความแห้งใจ ปริเทวะ ร้องไห้รำพรรณทุกขะลำบากกาย โทมนัสเสียใจอุปายาสะคับแค้นอึดอัดใจ ประสบสิ่งที่ไม่ชอบ ต้องพลัดพรากจากสิ่งที่ชอบปรารถนาอย่างใดไม่ได้อย่างนั้นสมใจปรารถนา รวมกล่าวแล้วทุก ๆ คนที่เกิดมาแล้วล้วนมีทุกข์กายทุกข์ใจเผาไหม้ให้เร่าร้อนกายใจอยู่เสมอไป ทั้ง

ทุกข์ประจำทั้งทุกข์จร ส่วนกองกิเลสนั้นมีเป็นอันมากยากที่จะพรรณนาให้สิ้นสุดได้ แต่ก็รวมลงในกองกิเลส ๓ อย่างนี้เท่านั้น คือกองราคะหรือโลภะ ความรักความอยากได้ ๑ กองโทษะความโกรธความคิดประทุษร้ายเขา ๑ กองโมหะความหลงความงมงายความเข้าใจผิดความคะนอง ๑ ไฟคือกองทุกข์กองกิเลสเหล่านี้ แผดเผาชาวโลกให้เร่าร้อน ให้มอดไหม้ตามอาการของตน ๆ กล่าวคือชาติทุกข์ ย่อมเผาด้วยอาการที่สร้างสังขารขึ้นรับทุกข์ ก่อทุกข์ให้เกิดขึ้น ให้ทุกข์มีที่ตั้งอาศัย ชราทุกข์ ย่อมเผาด้วยอาการที่ทำให้สังขารทรุดโทรมคร่ำคร่าทุรพล ให้หมดความเปล่งปลั่งสวยงาม พยาธิทุกข์ ย่อมเผาด้วยอาการที่เบียดเบียฬทรมาน ทำให้สังขารลำบาก มรณทุกข์ ย่อมเผาด้วยอาการที่ทำให้สังขารแตกสลาย โสกะ ย่อมเผาปีติให้หมดไป ทำให้ใจแห้งเหี่ยวเหมือนเครื่องจักรที่หมดน้ำมัน ปริเทวะ ย่อมเผาด้วยอาการที่ทำให้พร่ำเพ้อถึงเสียสติ โทมนัส ย่อมเผาด้วยอาการที่ทำให้เสียใจ อุปายาส ย่อมเผาด้วยอาการที่ทำให้คับใจ อึดอัดใจ ส่วนราคะ ย่อมเผาด้วยอาการที่ถูกใจสัตว์ให้ติดอยู่ และให้วิ่งเข้าหาทุกข์ โลภะ ย่อมเผาด้วยอาการที่ทำใจให้ดิ้นรน อยากแต่จะได้ของ ๆ เขามาเป็นสมบัติของตน โทษะ ย่อมเผาด้วยอาการที่ทำให้ร้อนใจ ไม่ชอบ ให้ใจคิดแต่จะแก้แค้น โมหะ ย่อมเผาด้วยอาการที่ทำให้หลง ให้มืดให้บอดให้คนองให้สะดุ้งกลัว เป็นต้น ไฟคือกองทุกข์กองกิเลสเหล่านี้ ย่อมรวมลงใน "อวิชชา" ความมืดความบอด ซึ่งเรียกในพระคาถานี้ว่า "อันธการ" เมื่อตัวอันธการความมืดยังมีอยู่ตราบใด ไฟกองอื่น ๆ ก็ได้ช่องมีโอกาสเผาไหม้โลกอยู่ตราบนั้น เพื่อจะขจัดอันธการนี้ให้หมดไปสิ้นไป พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสให้แสวงหาประทีปคือแสงสว่าง อันเป็นข้าศึกของอันธการว่า "ท่านทั้งหลายถูกอันธการคือความมืดครอบงำปกคลุมหุ้มห่อแล้ว ไฉนไม่แสวงหาประทีปเล่า? ดังนี้ ก็อันธการอันได้แก่ อวิชชา ความไม่รู้หรือรู้

ไม่จริง รู้ไม่ตลอดสายนี้ กล่าวโดยนัยหนึ่งได้แก่ไม่รู้จักกองทุกข์กองกิเลสที่เผาโลกอยู่เป็นนิตย์ ดังบรรยายมาแล้วนั้น ๑ ไม่รู้จักต้นเหตุให้เกิดกองทุกข์กองกิเลส ๑ ไม่รู้จักความดับสนิทไม่เหลือแห่งกองทุกข์กองกิเลส ๑ และไม่รู้จักปฏิปทาหรือข้อปฏิบัติหนทางที่จะดำเนินไปสู่ความดับสนิทแห่งกองทุกข์กองกิเลสนั้น ๑ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ไม่รู้จักอดีตที่ล่วงมาแล้ว เช่นเรามาจากไหน? จึงมาเกิดในที่นี้ ๑ ไม่รู้จักอนาคตที่ยังไม่มาถึงถึง เช่นไม่รู้ว่าเราตายจากโลกนี้แล้วจะไปอุบัติบังเกิดในที่ไหน? ๑ ไม่รู้จักทั้งอดีตทั้งอนาคตโยงเข้าถึงปัจจุบัน เช่นไม่รู้ว่าเราทำกรรมอะไรไว้จึงมีวิบากอำนวยผลแก่เราในปัจจุบันชาติ ๑ และไม่รู้จักปฏิจจสมุปบาท คือ อาศัยอะไรอย่างหนึ่งเกิด อย่างอื่นจึงเกิด อาศัยอะไรอย่างหนึ่งดับอย่างอื่นจึงดับ โดยลำดับ ๆ ที่เรียกว่า ปัจจยาการ ๑๒ หรือปัจจยาการ ๔๘ อีก ๑ รวมเป็นอวิชชา ๔ หรืออวิชชา ๘ อวิชชา ๔๘ เมื่อรู้จริงตามความเป็นจริง หรือรู้ให้ตลอดสายดังบรรยายมาโดยสังเขป จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา อาโลกะ แสงสว่าง อันเป็นดุจประทีป ซึ่งเป็นข้าศึกของอันธการก็เกิดขึ้น เมื่อประทีปเกิดขึ้นอันธการก็หมดไปหายไป ตรงกับคำที่ว่า "**วิชฺชาอุปฺปนฺโน อวิชฺชาวิหโต**" เมื่อวิชชาเกิด อวิชชาก็ถูกขจัดหมดไปหายไป หรือเมื่อวิชชาเกิด อวิชชาก็ถูกขจัดหมดไปหายไป หรือ "**อา โล โก อุปฺปนฺโนตโมวิหโต**" เมื่อแสงสว่างเกิดขึ้น ความมืดก็ถูกขจัดไปหายไป ก็แต่การที่จะแสวงหาประทีป หรือทำประทีปที่ยังไม่มีให้มีขึ้นนั้น ก็ต้องอาศัยความไม่ประมาท ไม่มัวเมาเพลิดเพลิน ปล่อยขัยวัยวันคืนเดือนปีให้ล่วงไปเสียเปล่าเพราะความประมาทนั้นเป็นเครื่องกำบัง เหมือนเมฆหมอกเป็นเครื่องกำบังพระอาทิตย์ในกลางวัน และพระจันทร์ในเวลากลางคืน เมื่อชาวเราผู้พุทธศาสนิกชน ไม่พากันมัวเมาประมาท หมั่นเจริญทาน ศีล ภาวนา

หรือศีล สมาธิ ปัญญา ให้ยิ่งให้บริบูรณ์จนเป็นอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา แล้ว จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา อาโลกะ คือดวงประทีปก็เกิดขึ้น ทำหน้าที่ให้รู้ให้เห็นทั้งกองทุกข์กองกิเลส ที่เผาไหม้โลกสันนิวาสอยู่เป็นนิตย์ สมจริงตามพุทธภาษิต ทั้งจะรู้จะเห็นต้นเหตุให้เกิดกองทุกข์กองกิเลสด้วย รู้เห็นความดับสนิทไม่เหลือแห่งกองทุกข์กองกิเลสด้วย ทั้งรู้เห็นปฏิปทานข้อปฏิบัติให้ถึงความดับสนิทแห่งกองทุกข์กองกิเลสด้วย ซึ่งรวมเรียกว่า "อริยสัจจ์สี่" อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เป็นพหุลานุธสาสนีคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสมากกว่าคำสอนอื่น ๆ เมื่อชาวเราผู้พุทธศาสนิกชนไม่มัวเมาประมาทร่าเริงเพลิดเพลิน ในการกินการนอนการเล่นอย่างปุถุชน ปล่อยขัยวัยวันคืนเดือนปีให้ล่วงไปเสียเปล่า พากันเริ่มต้นแสวงหาประทีปคือแสงสว่าง เจริญอยู่ด้วยศีลด้วยธรรมตั้งแต่ต้นปีไปจนถึงปลายปี ความมืดคืออันธการก็จะค่อยน้อยไปหมดไป จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา อาโลกะ คือดวงประทีปก็จะเพิ่มมากเข้า ๆ พร้อมกับขัยวัยวันคืนที่ล่วงไป ๆ "สังสารวัฏ" ความเวียนเกิดแก่เจ็บตาย ก็จะสั้นเข้าน้อยเข้าไม่ยืดยาวนานอย่างปุถุชนคนเขลา

เพราะฉะนั้น ผู้ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ได้พบพระพุทธศาสนา อันเป็นประทีปดวงใหญ่สำหรับส่องให้เห็นทาง ได้ทราบและปฏิบัติตามบ้างแล้วนั้นเท่ากับได้รู้จักดวงประทีป และเมื่อตั้งใจดำเนินไปสู่ดวงประทีปนั้นแล้วย่อมจะได้ผลานิสงส์เป็นลำดับ ๆ ขึ้นไป แม้จะยังไม่หมดกองทุกข์กองกิเลสก็ยังได้อาศัยแสงประทีป หากจะมืดบ้างก็เพียงมืดแต่ด้านหลัง ซึ่งดีกว่ามืดทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งจะมืดตื้อดุจคนมีนัยตาบอดสนิททั้ง ๒ ข้าง จึงควรมีปีติปราโมชในลาภแห่งตน ๆ แล้วตั้งใจปฏิบัติดำเนินให้ตลอดไป ข้อนั้นจักเป็นปัจจัยให้บรรลุผลที่มุ่งหมาย ทั้งได้ชื่อว่าบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยปฏิบัติบูชา อันเป็นยอดของการบูชา

ขอยุติคำบรรยายเรื่อง "จงมาแสวงหาดวงประทีปกันเถิด" ไว้เพียงเท่านี้ และขอถือโอกาสนี้ชักชวนพุทธศาสนิกชนชาวไทย ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ทุกเพศทุกวัย เมื่อได้ฟังพระภิกษุสงฆ์สาธยายบาลีพระพุทธภาษิต ตามแบบมคธแล้ว จงพร้อมกันอธิษฐานจิต ขอคุณพระศรีรัตนตรัย อานุภาพแห่งบุญกุศล เดชานุภาพแห่งพระสยามเทวาธิราช เทพยดาอารักษ์ทุกแห่งหนได้อภิบาลรักษาประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คือสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า กับทั้งสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร พระวรชายา พระราชธิดาทุกพระองค์ กับทั้งสมเด็จพระบรมราชชนนี พระบรมวงศานุวงศ์ คณะรัฐบาล ทหาร ตำรวจ พลเรือน ประชาราษฎร ผู้ประพฤติธรรมทุกหมู่เหล่าให้แคล้วคลาดปราศจากทุกข์โศกโรคภัย อุปสรรคสัตรู อุปัทวันตรายทั้งหลายทั้งปวง ให้เจริญงอกงามตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรม มีความสามัคคีมุ่งแต่สงเคราะห์อนุเคราะห์เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กันและกัน ไม่ทะเลาะวิวาทยุแหย่ให้แตกร้าวกัน ประกอบกิจธุระการงานให้เหมาะสมแก่ฐานะตำแหน่งหน้าที่แก่กาละและแก่สภาวะ ดังได้บรรยายมาแล้วในเดือนธันวาคมที่ล่วงมา และให้สำเร็จสิ่งที่ปรารถนาโดยชอบประกอบด้วยธรรมทั่วทุกท่านทุกคนเทอญ.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ประสาทสุข เลขที่ ๘๑/๒ ถนนปั้น วัดแขก แยกจากถนนสีลม กรุงเทพฯ
โทร. ๒๓๔-๓๓๖๑, ๒๓๔-๐๒๗๘ นายประเสริฐ หอประสาทสุข ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๐

[illegible] จนโลก ฯ [illegible]

[illegible]

[illegible] ในโลก ฯ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ประพฤติ [illegible] โลก [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]